

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880.   Första Kammaren.   N:o 17.

Lördagen den 13 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 6, 8 och 10 Mars, två protokollsutdrag för sistnämnde dag samt protokollen för den 6 Mars för- och eftermiddagen.

Herr Statsrådet *Löven* framträdde och öfverlemnade till Herr Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnda nädiga propositioner:

1) med förslag till förordning innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, inteckning och utmätning af jernväg, så ock i fråga om förvaltning af jernväg under konkurs, samt till förordning om förändrad lydelse af 16 § i förordningen den 16 Juni 1875 angående inteckning i fast egendom;

2) angående efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter torparen Erik Larsson; och

3) angående afsöndring af jord från Rådmansö kungsgård i Stockholms län samt indragna militieboställena Ödhult N:o 1 och 2 samt Grönkulla i Kalmar län.

Herr Talmannen emottog de Kongl. propositionerna med förklaraude, att desamma skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga proposition i fråga om förändringar dels i taxeringen af guld- och silfverförsändelser, som genom postverket befordras, dels ock i postverkets ansvarsskyldighet för oassureerade paket.

Herr Lagerstråle erhöll ordet och yttrade: Som Kammaren dels redan beviljat ledighet från riksdagsgöromålen åt en del af ledamöterna och suppleanterna i Lag-Utskottet, dels möjligen kommer att under instundande dagar bevilja enahanda ledighet, får jag hemställa att Kammaren måtte besluta, att ytterligare tre suppleanter i Lag-Utskottet skola utses till de förut varande fem. Antalet suppleanter blefve derigenom 8, eller lika med det af Andra Kammaren utsedda antal suppleanter.

Sedan Kammaren, uppå gjord proposition, härtill lemnat bifall, föreslog Herr Talmannen, att ifrågavarande val skulle anställas i nästa sammanträde; hvilket jemväl bifölls.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 10 Mars bordlagda Memorial N:o 18, med förslag till voteringspropositioner med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor, rörande anslagen under riksstatens fjerde hufvudtitel, blefvo de deri föreslagna voteringspropositioner af Kammaren godkända.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 10 Mars bordlagda Utlåtande N:o 19, i anledning af väckt motion om understöd för anläggning af en båthamn vid fiskeläget Borstahusen i Rönnebergs härad af Malmöhus län.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet dels Bevillnings-Utskottets den 10 Mars bordlagda Memorial N:o 11, i anledning af Första Kammarens återremiss af Utskottets betänkande N:o 8, angående väckt förslag om förbud mot befordran med post af tidningar eller tidskrifter, som innehålla lotteriannonser, dels ock Banko-Utskottets samma dag bordlagda Utlåtande N:o 9, i anledning om väckt motion om åtskilliga ändringar i bankoreglementet.

Vid föredragning af Andra Kammarens den 10 Mars bordlagda protokollsutdrag N:o 96, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 3, i anledning af Grefve A. Pipers motion angående ändring i gällande stadganden om tiden för folkskolelärareplatser af och tillträdande; samt

N:o 4, i anledning af Herrar J. M. Svenssons, J. E. Johanssons och S. Anderssons motioner om förändrad röstberäkning vid val af folkskolelärare;

beslöt Första Kammaren hänvisa dessa ärenden för vidare utredning till sitt Tillfälliga Utskott N:o 2.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 10 Mars bordlagda Utlåtande N:o 6, i anledning af väckt förslag om förändrad lydelse af § 48 mom. 1 i Kongl. förordningen om fattigvården.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 3 och 6 Mars bordlagda Utlåtande N:o 17, i anledning af Riksdagens år 1879 församlade Revisorers berättelse angående verkställd granskning af Statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1877.

§ 1.

Lades till handlingarne.

§ 2.

*Korrektions-
husfonden i
Umeå.*

Herr Almquist: Vid genomläsande af Stats-Utskottets på revisorernes framställning grundade yttrande i denna punkt är man färdig tro, att i afseende å ifrågavarande fond i Vesterbotten existerar något särskildt förhållande olik det med motsvarande medel i andra län, men skillnaden består endast deri, att Vesterbottens län något senare än andra län upplöste sin korrektionsinrättning. Åren 1807—1813 uppmanade Kongl. Maj:t samtliga län att genom tillskott af enskilda gåfvor söka sammanbringa erforderliga medel för upprättande af särskilda korrektionsinrättningar inom länen. Detta var fullbordadt inom åtskilliga län redan 1819, men andra återstodo, bland dem Vesterbottens. 1827 beslöts, att de enskilda läns-korrektionsinrättningarna skulle få upphöra och deras försvarslösa skickas till statens korrektionsinrättningar. Några län fortforo likväl att underhålla sina arbetsinrättningar och deribland Vesterbottens. De län, som tidigare upplöste sina inrättningar, begärde och erhöilo Kongl. Maj:ts tillstånd att få använda räntan å fonderna till länen bästa, dock under vilkor att kapitalet bibehölles. Vesterbottens län kom något senare. Under tiden hade Fångvårdsstyrelsen blifvit upprättad, och Kongl. Maj:t, som då medgaf, att korrektionsinrättningen skulle få upplösas, och fastigheten försäljas, befalde, att beloppet skulle i fångvårdens räkenskaper balanseras endast för att man skulle hafva reda derpå att kapitalet fans till. Något sådant hade icke kunnat ske med andra länen fonder. Medlen såväl i Vesterbottens som i de öfriga länen hafva blifvit samlade till största

Korrektions-
husfonden i
Umeå.
(Forts.)

delen af länens invånare och äro således deras tillhörighet för allmänt ändamål. Några län hafva fått mindre statsbidrag, Vesterbottens 1,200 R:dr B:ko en gång för alla. Det är allt hvad staten lemnat dertill. Vesterbottens län har nu använt afkastningen af fonden till förmån för hushållningssällskapet. Om nu Vesterbottens län skulle påläggas någon ränta för dessa medel, så komme det länet i en annan ställning än de öfriga, som likaledes sammanskjutit fonderna och fått för sina ändamål använda afkastningen deraf. Det förekommer mig dessutom tvifvelaktigt huruvida medel, samlade genom enskildas gåfvor för länets gemensamma ändamål, kunna anses vara af beskaffenhet att Riksdagen dermed har något att skaffa, och huruvida det kan anses behörigt att statsmakterna taga hand om dem eller i fråga om dem utöfva något tvång. Om Vesterbottens län skulle vara skyldigt att på de 1,200 R:dr B:ko, som staten gifvit, uppdebitera ränta, så komme länet äfven i den delen i olika förhållande mot de öfriga länen. Jag betviflar således först, att Riksdagen eger att taga befattning med denna fond, och vidare anser jag det obilligt, att ett län skall påläggas en skyldighet, som icke åligger de andra.

Jag hemställer således att Utskottets förslag icke må af Kam-maren bifallas.

Herr Stjernspetz: Det är säkerligen för en hvar af Kam-marens ledamöter en sann tillfredsställelse att se, att Riksdagens revisorer noggrant nagelfara och tillse, att icke statens medel förfaras eller på ett ändamålsvidrigt sätt användas, men för att Riksdagen på det sättet skall kunna lägga sig i kassors och fon-ders förvaltning fordras först och främst, att det verkligen är statsmedel, som det är fråga om, och för det andra att dessa me-del på ett ändamålsvidrigt eller mindre lämpligt sätt användas. I förevarande fråga finner jag bestämdt, att medlen icke äro sta-tens. De äro nemligen sammanskjutna af ett läns invånare till en korrektionshusfond och statens hela bidrag dertill utgör 1,200 R:dr B:ko, hvilka äro skänkta till fonden liksom andra bidrag en gång för alla. Det enda vilkor, som varit förenadt med denna skänk, är att hushållningssällskapet skulle inskicka sin redogö-relse till Fångvårdsstyrelsen, hvilken icke har annat att dermed göra än granska, att fonden icke förminskas eller kapitalet för-störes. Någon annan rätt har staten icke förbehållit sig. Der-före synes det mig, att dessa medel ovilkorligen böra tillhöra lä-net och fortfarande stå under hushållningssällskapets förvaltning och användande. Genom ett Kongl. Bref 1860 fick hushållnings-sällskapet också rätt att använda fonden för sina ändamål. Det har nu i förlitande på att få behålla dessa medel räntefria, upp-byggt en slöjdskola för länet. Medlen äro således på ett för hela lä-net nyttigt och ändamålsenligt sätt använda. Vi känna dessutom, att Fångvårdsstyrelsen inrättat slöjdskolor vid de flesta fängelse-inrättningar, och meningen med den af Vesterbottens län inrättade slöjdskola lärar också vara att derigenom komma i samband med

Fångvårdsstyrelsen för att möjligen bereda frigifna fångar, som tillhöra länet, tillfälle att i slöjdskolan få förkofra sig i slöjd och derigenom kunna förtjena sitt uppehälle, hvilket, som vi veta, ofta för dem är mycket svårt. Dessutom har det meddelats mig, att man varit betänkt på att i länsfängelset i Umeå meddela undervisning i slöjd genom de i slöjdskolan anställde lärarne, och på det sättet skulle denna skola komma att sammanfalla så nära med fondens ursprungliga ändamål, som det för närvarande kan vara möjligt. Vi veta att Vesterbotten är i den lyckliga belägenhet att icke behöfva något korrektionshus. Genom deras egen anmälan och Kongl. Maj:ts bref är konstateradt, att korrektionshuset icke hade invånare på flera år; hvarföre det såldes, och medlen som derför inflöto förvandlades till en fond. Då, såsom den föregående talaren upplyste, de öfriga länen fått behålla sina fonder, då det är tydligt, att fonden icke utgöres af statsmedel och då densamma användes till ett för länet nyttigt ändamål, så synes mig, att Riksdagen icke på något sätt bör reklamera en rätt öfver fonden som den icke eger eller taga sig någon myndighet öfver densamma.

*Korrektions-
husfonden i
Umeå.
(Forts.)*

Jag yrkar därför afslag å Utskottets hemställan.

Herr Montgomery Cederhielm: Att i denna fond ingå statsmedel till belopp af endast 1,800 kronor är visserligen sant, men lika tydligt är, att Kongl. Maj:t ansett sig ega full befogenhet att bestämma om både förvaltningen af fonden och det ändamål, hvartill den skulle få användas. Detta framgår af flere kungliga beslut. Den 14 Juni 1843 begärde Landshöfdingen hos Kongl. Maj:t att korrektionsinrättningens hus måtte få försäljas samt de derigenom uppkommande tillgångar jemte befintliga kontanta penningemedlen få fördelas emellan länets hushållningssällskap, Umeå stad och den del af landsförsamlingarna, som till fonden bidragit. Derpå svarade Kongl. Maj:t genom bref den 3 September 1845 att gården finge försäljas, men att fonden skulle för det med dess bildande afsedda ändamål oförminskadt bibehållas under direktionens förvaltning. Sedermera inkom 1875 dåvarande Landshöfdingen till Kongl. Maj:t med hemställan att fonden, som då utgjorde 8,676 R:dr 3 skilling 8 rst banko, finge till hushållningssällskapet öfverlemnas, men härtill förklarade Kongl. Maj:t sig icke kunna lemna bifall. 1859 förnyade Landshöfdingen sin hemställan att fonden, som då ökats till 15,002 kronor, måtte få till länets hushållningssällskap öfverlemnas eller, derest detta icke bifölles, få af detsamma såsom lån utan ränta öfvertagas. Till svar härå förklarade Kongl. Maj:t 1860, att fonden icke kunde till hushållningssällskapet öfverlemnas, men att sällskapet skulle ega tills vidare uppbära och för sina ändamål använda den å fonden årligen inflytande räntan etc. Häraf synes tydligen att frågan om huru dessa medel skolat användas, bokföras och redovisas har helt och hållet afgjorts af Kongl. Maj:t. Det som synts revisorerne anmärkningsvärdt var egentligen, att Konungens Befallningshafvande i sitt försvar för att fonden skulle få bibehållas räntefritt,

Korrektions-
husfonden i
Umeå.
(Forts.)

sedan Konungens Befallningshafvande talat om det goda ändamål, hvartill fonden användes, beklagar sig öfver bränvinsförsäljningsmedlens ringa belopp inom länet. Vid närmare undersökning befans dock, att den ringa summa, som uppgafs, utgjorde medelbeloppet för 23 år, men att om man gjorde beräkningen för de senare åren, så blef resultatet betydligt bättre för hushållningssällskapet, och det visade sig, att i stället för det af Konungens Befallningshafvande beräknade medelbelopp, 4,100 kronor, utgjorde medelbeloppet för de 5 sista åren 8,013 kronor. Egentligen torde det vara mera ovanligt, att en fond, som är afsedd för ett visst ändamål, den må nu vara tillkommen genom statsmedel eller genom enskilda sammanskott, får användas för ett helt annat ändamål och det var detta som revisorerne för sin del ansågo borde rättas och hvilket äfven Stats-Utskottet tillstyrkt. Då Stats-Utskottet nu använt uttrycket "lämplig ränta", så har man dermed velat uttrycka att Kongl. Maj:t kan sätta räntan låg. Sättes den till 4 procent, så blir beloppet 600 kronor om året, sättes den till 5 procent, blir det 750 kronor, och en sådan utgift kan numera, sedan bränvinsförsäljningsmedlen stigit, icke anses hafva betydighet för hushållningssällskapet. Jag tillstyrker derför bifall till Utskottets hemställan.

Herr Stråle, Holdo: Då jag hade äran att deltaga i förlidet års statsrevision, skulle man kanske anse, att jag har skyldighet att uppträda för att besvara de anmärkningar, som här blifvit framställda. Jag skyndar dock att säga, att jag icke tillhörde den afdelning, som hade Fångvårdsstyrelsens räkenskaper att granska, och detta kan måhända lända till någon ursäkt, hvarför jag icke har tillräckligt noggrann kännedom om denna fråga; man kan ju ej vara fullt hemmastadd med allt som inom revisionen förekommer, utan måste understundom med konung Fredrik säga: "haben Wir das alles gethan?" Jag kan nu icke annat än instämma med de talare, som ansett denna fråga vara af alltför stor obetydlighet för att böra göras till föremål för en riksdagskrifvelse, och förenar jag mig därför i yrkandet om afslag.

Herr Almquist: Den näst siste talaren yttrade, att Kongl. Maj:t gifvit flera föreskrifter om förvaltning och användande af ifrågavarande fond, men jag tror icke, att man deraf får draga slutsats att fonden är af den beskaffenhet att statsmakterna kunna förfoga öfver räntan eller rörande användandet i vidsträcktare mån än som skett. Anledningen, hvarför Kongl. Maj:t med dessa medel tagit befattning, torde helt enkelt vara densamma som följes då fråga uppstår om användandet af större legat, då de icke kunna användas för deras primitiva ändamål. Kongl. Maj:ts tillåtelse begäres då att använda afkastningen på annat lämpligt sätt. I förevarande fall hafva medlen ej längre kunnat användas för det ursprungliga ändamålet och därför har helt naturligt Kongl. Maj:t frågats huruledes de skulle få användas.

Jag upprepar hvad jag förut sagt, eller att Vesterbottens

län icke torde böra vara underkastadt annat förhållande än som egt rum med motsvarande medel i de flesta öfriga län. I Södermanlands län och andra län lära finnas sådana medel, men afkastningen af dem tillgodokommer länen. Mig synes det vara oegentligt att för ett af de 24 länen bestämma skyldighet att betala ränta å medel, som blifvit samlade af enskilda inom länet, då man icke fordrar något liknande i fråga om de öfriga. Jag fortsätter mitt yrkande om afslag.

Korrektions-
husfonden i
Umeå.
(Forts.)

Herr Ljungqvist: Min kamrat inom Statsrevisionen, med hvilken jag tjänstgjorde på samma afdelning, har funnit anledning att icke biträda revisorernes framställning.

Jag åter anhåller att få göra det och detta af det enkla skäl, för hvilket den förste talaren, som väl bäst af alla bör vara initierad i frågan, redogjort, nemligen att här balanseras en fond, som en längre tid stått räntelös, och då fonden tillkommit, åtminstone till en del, genom offentligt anslag, ansågo sig revisorerna ega både rättighet och skyldighet att lägga någon vikt vid densamma. Då så förhåller sig, synes det mig snarare vara skäl att biträda det af Utskottet framställda förslag om en skrifvelse, på det att medlen må möjligen förräntas eller någon annan åtgärd må komma att vidtagas, så att åtminstone denna fråga icke återstår för kommande revisorer. Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Nyström: Jag ber att få yttra några ord i denna fråga. Mig förefaller det att Vesterbottens län icke bör i detta fall drabbas hårdare än de öfriga län, som haft dylika understöd och som undgå att därför redovisa med ränta.

Jag vill såsom påkallande ett beslut af billighet i denna fråga också framställa, att jag vid min resa förbi Umeå besåg den vackra lokal, som länet der inrättat till slöjdskola, och vill intyga att det var så väl der försörjdt, att om staten der hade inrättat en arbets- och korrektionsinrättning, så hade den icke kunnat i jemförlig grad åstadkomma så stor välsignelse som denna slöjdskola med dess utgreningar i socknarna. Jag instämmer därför i yrkandet om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Lindström: I det beslut, som Kammarén går att fatta, anser jag för min del att inga konsiderationer mot Vesterbottens län böra göra sig gällande, men då det synes alldeles uppenbart af den utredning, som den af Kammaréns ledamöter, hvilken är bäst initierad i dessa förhållanden, lemniat, att om Kammarén skulle besluta i enlighet med Stats-Utskottets förslag, man skulle emot Vesterbottens län begå en orättvisa, som icke kunde försvaras, och då af samma utredning framgår att såväl statsrevisorerna som sedermera Stats-Utskottet begått ett misstag, så får jag anhålla om afslag å förevarande hemställan.

Herr Hammar: Då jag inom Stats-Utskottet biträdt föreva-

Korrektions- rande beslut, har detta skett på de skäl, som redan äro uttalade
husfonden i af Herr Montgomery Cederhielm.

Umeå.
(Forts.)

Flere talare hafva yttrat, att hvad som här ifrågasättes innebure en orättvisa mot Vesterbottens län, emedan länet skulle blifva det enda, som fått sig pålagdt en sådan skyldighet; men jag ber få påpeka, att någon sådan fråga beträffande något annat län har icke blifvit af statsrevisorerna väckt och icke varit under Stats-Utskottets behandling. Hade fråga varit om enahanda förhållande i annat län, lider intet tvifvel, att Utskottet deri kommit till samma beslut, som nu, beträffande Vesterbottens län. Det är således hvarken från revisorernes eller Stats-Utskottets sida någon demonstration mot Vesterbottens län eller någon den ringaste afsigt att tillfoga detsamma orättvisa. Obestriddligt måste vara att medel, gifne af enskilda, eller en donation, till ett statens ändamål, en korrektionsinrättning som här är förhållandet, derigenom förlora sin egenskap af enskilda medel och äro statsmedel, och att denna fond ansetts stå under Kongl. Maj:ts bestämmanderätt och att myndigheterna inom länet såväl hushållningssällskapet som Konungens Befallningshafvande så uppfattat saken, derom vittnar de från dessas sida gjorda framställningar i fråga om dispositionsrätten öfver fonden. Denna uppfattning har helt visst äfven haft sin grund deri, att staten lemnat bidrag till fondens bildande. Bidraget lemnades redan 1820, men först 1845 gjordes begäran att få disponera medlen, som allt sedan fått räntefritt användas. Om man endast tager i beräkning räntorna under denna tid å de medel som staten tillskjutit, utgöra de ju en icke obetydlig del af det nu samlade beloppet. Då härtill kommer att fonden obestriddligen är förryckt från sitt ursprungliga ändamål, ligger i allt detta tillräckligt skäl för mig att yrka bifall till Stats-Utskottets hemställen.

Herr Almquist: Utskottet upplyser sjelf, att denna fond bildats dels genom särskilda tillskott och dels genom testamenterade medel. Hvad dessa testamenten innehålla, har Utskottet icke upplyst och jag känner det icke, men jag tror icke att det kan tillkomma Riksdagen att disponera öfver testamenterade och skänkta medel. Det är redan upplyst, att lika beskaffade medel finnas äfven i andra län och det vore därför en obillighet att ålägga ett enda län skyldighet att godtgöra ränta på sina egna medel, då de så lång följd af år fått räntefritt användas.

Herr Montgomery Cederhielm: Jag skall säga helt litet, ty frågan är verkligen i sig sjelf ganska liten. Föregående talare nämnde, att fonden tillkommit dels genom särskilda tillskott och dels genom testamenterade medel, men det hade måhända varit skäl att tillägga hvad som på följande rad i betänkandet står skrifvet, nemligen att i fonden äfven ingår ett bidrag af allmänna medel å 1,200 Rdr B:ko. Likväl må jag medgifva, att efter de upplysningar, samme talare lemnat, upplysningar, hvarom revisorerna icke gjort någon antydan och som icke i några för Stats-

Utskottet tillgängliga handlingar kunnat spåras, frågan kan tarfva en noggrannare undersökning och att ingen fara skulle ske genom ett afslag å Stats-Utskottets framställning, då dessa 15,002 kronor såsom hittills komma att bokföras hos Fångvårdsstyrelsen och Konungens Befallningshafvande i Vesterbottens län emellertid finge utreda frågan och ånyo framkomma med något förslag i afseende på dessa medel. Då jag således medger att måhända för närvarande fulla skäl till en skrifvelse sådan som den föreslagna icke torde vara för handen, får jag likvisst tillägga, att Stats-Utskottet enligt min tanke icke begått något misstag i frågan, ty Stats-Utskottet kan omöjligen hafva skyldighet att investigera i afseende på allt, som i tidernas längd kan hafva förekommit i afseende på en af detsamma behandlad fråga.

*Korrektions-
husfonden i
Umeå.
(Forts.)*

Herr Stråle, Wilhelm: Det är med tillfredsställelse som jag hört den senaste ärade talarens förklarande att han icke finner skäl att fortsätta yrkandet om aflåtande af den föreslagna skrifvelsen; och hvad är det denna fråga i sjelfva verket gäller? Efter den utredning, som föreligger, gäller den 1800 kronor statsmedel, som för en lång följd af år sedan blifvit gifna till ett arbets- och korrektionshus för Vesterbottens län. Det är nu upplyst, att ungefär enahanda förhållande egt rum i andra län och då nu Vesterbottens län, som jemförelsevis åtnjuter ringa bidrag af allmänna medel och helt visst är i behof af all den välvilja, man kan visa det, använder dessa för länge sedan anslagna medel till ett allmännyttigt ändamål, hemställer jag om afslag å den här föreslagna skrifvelsen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan, dels ock afslag derå, framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till samma hemställan, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§ 3.

Lades till handlingarne.

§ 4.

Herr Almquist: Enligt min uppfattning vore en framställning i förevarande hänseende alldeles öfverflödigt, ty hvad här begäres har alltid iakttagits och kommer väl ock att framdeles iakttagas. Af kronoarbeitscorpsen, deri förr inbegripits äfven den del, som numera är öfverflyttad på arméns stat eller disciplin-kompaniet, sysselsättas icke mindre än mellan 500 och 600 man för kronans räkning, nemligen hela disciplinkompaniet 200 man,

*Kronoarbeits-
corpsens sys-
selsättande
för statens
räkning.*

Kronoarbets-
corpsens sys-
selsättande
för statens
räkning.
(Forts.)

vid Borghamn stundom 180 man, hvilken summa dock nu af an-
ledning, som jag strax skall nämna, nedgått, och vid Vaxholm
120 till 200 man — således mellan 500 och 600 man af en styrka
som in alles uppgår till 1100 man. Förr användes vid Karlsborg
ett större antal af kronoarbetscorpsen, nemligen ända till 600 man,
men dels har antalet i sig sjelft minskats och dels kommer der-
till att för omkring 10 år sedan, då den gamla kasernen i följd
af fästningsbyggnaden måste rifvas, ansåg man att det skulle
blifva allt för kostsamtt att för tillfälligt arbete ånyo uppföra en
så stor kasern, förutom det att arbete för ett så stort antal som
förut nu icke finnes, sedan anslaget till fästningsbyggnaden der-
städes minskats. På samma sätt har antalet måst minskas såväl
vid Borghamn som Vaxholm. Vid Borghamn utgjorde styrkan
förut 180 man, under det att den nuvarande ej uppgår till, utan
snarare understiger 120. Vid Vaxholm voro förut använda samt-
lige för brott icke straffade försvarslöse personer, hvilkas antal
uppgick till mellan 300 och 400, men till följd af brist på arbete
har på hemställan af Arméförvaltningen antalet måst inskränkas
till sådane personer från Stockholms län; de öfriga måste nu för-
varas i fängelserna. Orsaken, hvarför icke större antal af krono-
arbetscorpsen användes för kronans arbeten, är således antingen
saknad af tillfälle till deras användning eller ock brist på medel
dertill. Om, hvilket jag icke känner, någon större del skulle kunna
tillfälligtvis användas vid fästningsbyggnaderna, är väl anlednin-
gen, hvarför så icke skett, den att förflyttningen af en sådan ar-
betsstyrka med deraf följande kostnader för byggnader m. m. an-
setts blifva allt för dyrbar för ett arbete af öfvergående beskaf-
fenhet. Man måste ihågkomma det faktum, att frigifna fångar och
försvarslösa icke uträtta, icke förmå att uträtta samma arbete som
frie arbetare. Man har till och med från fortifikationens sida flere
gångar påpekat, att det erfordras 3 å 4 af desse frigifna fångar
eller försvarslöse för att åstadkomma samma arbetsprodukt som
en fri arbetare. Förklaringen ligger deri, att de först nämnde till
största delen äro sådana, som från ungdomen vant sig vid sysslo-
löshet, hvartill kommer att vistandet i fängelse och det dermed
förenade moraliska tvånget medför den påföljd, att kroppskraft-
terna aftaga. En medlem af denna Kammare torde kunna intyga,
att försök att använda frigifne fångar till jernvägsarbetare miss-
lyckats; icke derför att desse voro svårare än andra att hålla i
ordning, utan derför att de på intet vis förmådde att hålla jemna
steg med de öfrige arbetarne.

Fångvårdsstyrelsen har naturligtvis icke något emot att dessa
personer användas för statens räkning, men, så vidt jag vet, har
tillfälle saknats till sådant användande i vidsträcktare mån än
som skett och sker.

Herr Montgomery Cederhielm: Såsom Herrarne torde
finna, är hela klämman i den föreslagna skrifvelsen hållen i sär-
deles varliga ordalag och Chefen för Fångvårdsstyrelsen har icke
heller framställt något yrkande om ändring deri, utan endast för-

klarat anledningen, hvarför ifrågavarande, förut af Riksdagen uttalade önskan icke kunnat vidare än som skett bifallas; och jag skall därför inskränka mig till att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Kronoarbets-
corpsens sys-
selsättande
för statens
räkning.
(Forts.)

Herr Hammar: Jag ber blott att få säga ett par ord i anledning af den förste talarens yttrande, hvaraf det förefaller som om han icke rätt uppfattat Utskottets förevarande förslag. Detta förslag innebär icke det ringaste klander mot Fångvårdsstyrelsen, ty enligt hvad handlingarna vid revisionsberättelsen utvisa, har Styrelsen gjort allt hvad på densamma ankommit för att få kronoarbetscorpsen använd för statens räkning. Genom kungörelse den 1 Oktober 1878 i flera af hufvudstadens och landsortens tidningar har Styrelsen inbjudit embetsverk, bolag och enskilde, som kunde vara villige att i arbete använda de försvarslöse vid arbetsstationen Tjurkö, att derom vända sig till Styrelsen; men detta ledde icke till åsyftadt resultat; de blefvo icke använde till något allmänt arbete, och det är deremot klandret är rigtadt, att vederbörande på platsen icke velat använda desse arbetare, utan i stället lagt andra arbetare för 4 gånger högre pris än enskild person nu betalar för de försvarslöses arbete. Skrifvelseförslaget innehåller ju också ingenting annat än att "Kongl. Maj:t tacktes meddela föreskrifter derom, att kronoarbetscorpsen, *då sådant med fördel för staten ske kan* samt i den mån gällande arbetskontrakt det medgifva, må företrädesvis för statens räkning sysselsättas"; och detta är ju ett önskningsmål, som jag icke tror att någon vill motsätta sig. Huruvida en sådan skrifvelse är behöflig, vill jag lemna derhän, men det vill dock synas så, då Fångvårdsstyrelsens kungörelse icke medförde sådant resultat.

Herr Stråle, Holdo: För min ringa del kan jag icke släppa af detta förslag lika lätt som det föregående af det enkla skäl, att jag såsom statsrevisor hade uppdrag att jemte åtskillige af Revisionens ledamöter besöka bland annat befästningarna vid Karlskrona och flottans varf derstädes, och jag måste erkänna, att det väckte förvåning, att af de i Karlskrona förvarade fångar en ganska stor del användes för enskild persons räkning vid Tjurkö, under det att befästningsarbetena å Kungsholmen till största delen bedrefvos med frie arbetare; och det förefaller dock en hvar, som om fångarne kunnat användas till de då pågående arbetena, som hufvudsakligen bestodo i att hissa upp kanoner på vallarne. För öfrigt tillåter jag mig säga, att jag icke tror, att det är fullt rigtigt, att, såsom Chefen för Fångvårdsstyrelsen yttrade, hvad man här önskar redan är iakttaget. Om i den nu föreslagna skrifvelsen skulle ligga något klander, drabbar detta ingalunda Fångvårdsstyrelsen, utan vederbörande myndigheter i Karlskrona, som icke låtit sig angeläget vara att använda der befintlig fångpersonal till sådana arbeten, som de utan tvifvel varit fullt lämplige till; och jag vågar påstå, att ett sådant klander icke är fullkomligt obefogadt.

Kronoarbets- Detta är för mig bestämmande att yrka bifall till Stats-Utskot-
corpsens 81/8- tets förslag.
selsättande

för statens
räkning.
 (Forts.)

Herr Almquist: Hvad den siste talaren erinrade om, eller att vid arbetena å Kungsholmens fästning äfven fångar kunde användas, vill jag visst icke sätta i fråga. Men jag måste fästa hans uppmärksamhet på hvad jag redan förut yttrat, nemligen att det icke låter sig göra att för sådana ändamål använda fångar, då man förut genom kontrakt på tio år förbundit sig att hålla dem enskilda personer till handa. Således kan det ej heller läggas Arméförvaltningen till last, att de ej af Fångvårdsstyrelsen begärt fångar för tillfälliga arbeten, då de redan voro bortackorderade till enskilda personer. Med den kännedom jag har om Arméförvaltningens bemödanden att använda ett så stort antal fångar och försvarslöse som möjligt, tror jag icke det finnes någon anledning alls till anmärkning mot denna myndighet, lika litet som mot Fångvårdsstyrelsen; och det mål, som afses med den föreslagna skrifvelsen, vinnes lika väl utan densamma, då vederbörande embetsmyndigheter i alla fall redan sträfva derefter. Jag får således vidhålla mitt yrkande, att Kammaren behagade afslå Utskottets hemställan i den nu föredragna punkten.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Enligt hvad upplyst blifvit af de Herrar ledamöter af Stats-Utskottet, som yttrat sig i denna fråga, skulle meningen med den föreslagna skrifvelsen ingalunda vara att uttala något klander mot Fångvårdsstyrelsen, då ju denna myndighet gjort allt hvad på densamma kunnat ankomma för att få kronoarbetskarlarna använda vid statens arbeten. För så vidt denna skrifvelse skulle hafva till ändamål att hos Kongl. Maj:t anhålla, att vid de allmänna arbeten, som utföras för statens räkning, kronoarbetskarlar måtte företrädesvis användas, utan afseende på om sådant vore för dessa arbeten fördelaktigt eller lade hinder i vägen för möjligheten att få dem utförda inom gränserna för de beräknade anslagen, så tillåter jag mig allvarligen deremot protestera. Här har redan af Chefen för Fångvårdsstyrelsen blifvit upplyst, att fångar hafva alltid blifvit använda vid statens arbeten, der sådant med afseende på arbetets beskaffenhet ansetts lämpligt och man ej haft anledning förutse, att särskilda kostnader utöfver det beräknade anslaget derigenom skulle förorsakas. Det ligger i sakens natur, att, då man för sådana ändamål skall använda en större personal fångar, måste alldeles särskilda åtgärder vidtagas. De kunna icke herbergas och logeras på samma sätt som frie arbetare; de måste hållas under en viss bevakning och få icke blandas ihop med frie arbetare. Allt detta föranleder naturligtvis särskilda kostnader. Man måste således på förhand hafva visshet om, att det arbete, vid hvilket fångarne skola användas, kommer att upptaga en längre tid, så att man icke gör förlust genom de faux frais, som föranledas af deras begagnande. Hvad nu särskildt angår det förhållandet, att uppsättandet för sjöförsvarets räkning af några kanoner på Kungsholms fästning

utförts genom enskilde arbetare, förmodligen med biträde af der- *Kronoarbeits-*
 varande lilla garnison, så synes mig den saken hafva varit af *corpsens sys-*
 mera tillfällig beskaffenhet, och något klander torde således af *selsättande*
 den anledningen icke kunna drabba vederbörande embetsmyndighet. *för statens*
 Det är, på sätt redan Chefen för Fångvårdsstyrelsen påpekat, all- *räkning.*
 deles gifvet, att en stor mängd arbeten till följd af sin natur icke *(Forts.)*
 kunna utföras af en så beskaffad personal som kronoarbeitscorpsen.
 Alla sådana arbeten, som fordra handtverksskicklighet eller en
 högre grad af pålitlighet och ordentlighet, måste naturligtvis ut-
 föras af personer, som förvärfvat sådan skicklighet eller besitta
 de erforderliga egenskaperna, så att man icke må se sig nödsakad
 att särskildt öfvervaka hvarenda liten detalj af arbetet. Vid så-
 dana arbeten deremot, der kontrollen kan utöfvas i stort, såsom
 jordschaktningar, försänkningar och dylikt, der hafva kronoarbeits-
 karlarne blifvit använda så väl i Karlskrona som vid Vaxholm.
 Här kan det ske med fördel; men vid en hel mängd arbeten är
 det, som sagdt, omöjligt att använda dem utan förlust, och om
 det icke vore för att hålla dem sysselsatta, så är jag öfvertygad
 om, att åtminstone Fortifikationen skulle vara förtjust, om man
 kunde slippa dem helt och hållet. På dessa skäl vågar jag in-
 lägga en bestämd gensaga mot den föreslagna skrifvelsen, för så
 vidt dermed åsyftas att för Kongl. Maj:t uttala den meningen,
 att fångar borde företrädesvis vid allmänna arbeten användas,
 utan afseende på om någon fördel dermed för arbetet vunnas,
 eller det skulle visa sig, att det lemnade anslaget derigenom
 blefve otillräckligt. I sådant fall måste man beräkna dessa an-
 slag på helt annat sätt, och de blefve då närmast att anse såsom
 ett bidrag till Fångvårdsstyrelsens utgifter.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr
 Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall
 till Stats-Utskottets förevarande hemställan, dels ock afslag derå,
 framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den
 första med många ja, blandade med nej, och den senare med
 många nej, blandade med ja; hvarefter proposition på bifall till
 Utskottets hemställan förnyades, och sedan dertill svarats många
 ja, blandade med nej, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva
 funnit ja öfvervägande.

§ 5.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Lades till handlingarne.

§ 7.

*Kostnaderna
 för en slip-
 byggnad vid
 Stockholms
 station och ett
 exercishus i
 Karlskrona.*

*Kostnaderna
för en slip-
byggnad vid
Stockholms
station och
ett exercishus
i Karlskrona.
(Forts.)*

Herr Stråle, Holdo: Ehuru det är svårt att i ett ämne som detta framkomma med ett bestämdt formuleradt förslag, kan jag dock icke med tystnad förbigå det sätt, hvarpå Utskottet behandlat de här föreliggande frågorna. Först ber jag då få anmärka, att Utskottet synes mig hafva saknat skäl att, såsom här skett, med hvarandra sammanblanda tvenne skiljaktiga frågor. De förefalla mig nemligen vara af så pass olika natur, att de ganska väl för sin behandling behöft hvar sin särskilda paragraf. Jag skall i det följande företrädesvis hålla mig till första delen af Utskottets framställning eller den som rör den vid Stockholms station påbörjade slipen för flottans fartyg. Utskottet har sagt, med afseende på såväl denna slip som exercishuset i Karlskrona, att "byggnadsarbetet vid utförandet befunnits medföra vida större kostnader än dem som uppgifvits, då arbetena ursprungligen blifvit ifrågasatta och beslutade". I afseende på exercishuset är detta verkligen förhållandet; men icke så i fråga om slipen. Med denna hänger det så tillsammans, att Kongl. Maj:t vid 1872 års riksdag begärde ett anslag af 30,000 kronor för att vid Stockholms station låta bygga en slip, afsedd för upphalning af mindre tunga fartyg. Riksdagen beviljade det begärda anslaget, och i den underdåniga skrifvelsen voro samma ordalag bibehållna, som Kongl. Maj:t sjelf användt, nemligen att medlen beviljades till en slip för upphalning af mindre tunga fartyg. Men sedan detta skett, erhöll dåvarande Förvaltningen för sjöärendena genom en skrifvelse af den 20 September 1872 uppdrag af Chefen för Sjöförsvarsdepartementet att låta uppgöra ritning till *en helt annan* slip än den nyssnämnda, och den 25 April 1873 blef denna ritning af Kongl. Maj:t faststald. Enligt den sålunda fastställda ritningen skulle nu en slip byggas, afsedd att derå kunna uppdraga fartyg af ända till 10,000 centners vikt. Följden häraf blef naturligtvis den, att det anvisade anslaget af 30,000 kronor visade sig alldeles otillräckligt. Kongl. Maj:t anvisade då, såsom af revisorernes berättelse synes, tvenne särskilda gånger för att fylla bristen betydliga belopp från andra titlar på Sjöförsvarsdepartementets stat. Sedan man gjort detta, kom man under fund med att slipen skulle komma att kosta i det närmaste fyra gånger så mycket som ursprungligen uppgifvits. Då lät man slipen vara sådan den var, det vill säga i halffärdigt skick, och återförde de återstående penningemedlen från denna utgiftstitel till andra. Nu kan man, för att förklara allt detta, icke säga, att det ursprungliga kostnadsförslaget varit felaktigt upprättadt; ty detta förslag blef alls icke följdt. Man gjorde upp ritning till en helt annan slip än den från början afsedda; och då kan det väl ej längre vara fråga om huruvida det ursprungliga kostnadsförslaget var felaktigt eller ej. Det är således ej riktigt af Stats-Utskottet att säga, att saken berott på bristfälliga kalkyler. De voro nog rigtiga; men det var ju en helt annan byggnad som det gälde än den ursprungligen afsedda. Stats-Utskottet synes mig hafva bort egna denna fråga en helt annan uppmärksamhet än som skett, så vida eljest Utskottet satt sig så mycket in i saken, att Utskottet insett, att det

här var fråga om ett helt annat byggnadsarbete än det, hvartill Riksdagen beviljat anslag. I sådant fall skulle Utskottet säkerligen också kommit till ett annat resultat och funnit sig böra, med anledning af hvad som passerat i denna sak, föreslå Riksdagen att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse, deri Riksdagen framhållit önskvärdheten af att, sedan anslag för ett uppgifvet arbete blifvit begärdt och af Riksdagen beviljadt, samma arbete afven borde utföras i enlighet med den uppgifna planen, eller att åtminstone, om den ursprungliga planen ansågs böra så helt och hållet förändras, ny framställning i ämnet blifvit till Riksdagen aflåten. På grund af hvad jag nu anfört, får jag anhålla, att den förevarande punkten måtte återremitteras, på det Utskottet måtte taga kännedom om så väl det af mig åberopade Kongl. brefvet som den fastställda ritningen och sedermera med anledning deraf inkomma med förnyad framställning till Riksdagen.

*Kostnaderna
för en slip-
byggnad vid
Stockholms
station och
ett exercishus
i Karlskrona.
(Forts.)*

Hvad angår exercishuset i Karlskrona, så synes mig afven denna fråga hafva varit förtjent af någon mera uppmärksamhet från Utskottets sida. Här har man visserligen icke afvikit från den ursprungliga planen för sjelfva huset; men deremot förekommer den omständigheten, att, sedan ritningen och kostnadsförslaget blifvit uppgjorda, kom man på den tanken, att det skulle vara bättre att i byggnaden lägga in ett asfaltgolf för båtsmännen att marsehera på. Detta skedde och kostade rätt betydligt. Sedan det väl var färdigt, kom man underfund med att det var odugligt, emedan båtsmännens jernskodda klackar rörde upp så mycket dam från asfalten, att svåra olägenheter uppstodo. Hvad denna fråga beträffar, anser jag mig dock icke böra göra något yrkande, hvaremot jag i hvad som rör den första delen af denna punkt, eller frågan om slipen, vidhåller min anhållan om återremiss.

Herr Montgomery Cederhielm: Hvad först beträffar det af den siste talaren anmärkta sammanförandet af två frågor under en punkt, så kommer det sig deraf, att dessa båda frågor hafva med hvarandra det gemensamt, att i det ena så väl som i det andra fallet ett anslag blifvit öferskridet. Utskottet har med tydliga ord påpekat detta. "I begge dessa fall", säger Utskottet, "hafva sålunda, på sätt revisorerne anmärkt, byggnadsarbeten, hvartill anslag blifvit äskade och af Riksdagen beviljade, vid utförandet befunnits medföra vida större kostnader än dem, som uppgifvits, då arbetena ursprungligen blifvit ifrågasatta och beslutade." Denna likhet mellan de båda frågorna är ett faktum, som icke torde kunna bestridas, och det är af den anledningen, som Utskottet sammanfört dem. — Hvad nu angår exercishuset i Karlskrona, så var förhållandet dermed, att, då byggnadsarbetet skulle företagas, befans grunden för byggnaden sådan, att den erfordrade betydligt mera arbete än från början beräknats, och deraf blef naturligtvis också en följd, att kostnaderna i väsentlig mån ökades. I denna fråga har nu intet yrkande blifvit framstaldt; jag skall därför icke längre uppehålla mig vid densamma, utan öfvergår till den andra eller frågan om den vid Stockholms

*Kostnaderna
för en slip-
byggnad vid
Stockholms
station och
ett exercishus
i Karlskrona.
(Forts.)*

station anlagda slipbyggnaden. I afseende på denna yttra revisorerna på sidan 72 af sin berättelse: "Då revisorerna funnit det anmärkningsvärdt, att ifrågavarande anläggning alltså företagits till utförande efter en plan, som redan medfört och, derest arbetet skall blifva fullbordadt, kommer att medföra än ytterligare betydligt högre kostnader än det af Riksdagen till anläggande af en slip för upphalning af mindre tunga fartyg beviljade beloppet, hafva revisorerna ansett sig böra bringa förhållandet till Riksdagens kännedom." Någon egentlig anmärkning hafva således revisorerna icke framställt; men de hafva ansett, att saken borde komma till Riksdagens kännedom. och det är också hvad Utskottet gjort, då det, såsom här skett, anmält förhållandet för Riksdagen. Hvad beträffar sjelfva frågan om den förändrade konstruktionen af slipen, så är den en ingenjörsfråga, som skulle vara alltför vidlyftig att här utreda. För den, som önskar taga närmare kännedom om förhållandet, finnes i de till förevarande betänkande hörande handlingar och bilagor en så fullständig utredning deraf, att det ej torde möta någon svårighet för hvem som helst att vinna erforderliga upplysningar i ämnet. Men att i sjelfva utskottsbetänkandet aftrycka vederbörande myndigheters förklaringar och dylikt in extenso, har ej varit vanligt och skulle förorsaka onödig vidlyftighet; man får derföre nöja sig med att hänvisa till dem. För öfrigt får jag med anledning af den siste talarens anmärkningar förklara, att frågan visst icke inom Utskottet behandlats så der hastigt och lätt som han trott sig kunna påstå, utan Utskottet tog ganska grundlig kännedom både om revisorernas anmärkningar och de förklaringar, som rörande desamma afgifvits af vederbörande embetsmyndigheter. Men vid närmare granskning ansåg man, att de anmärkningar, som voro ifrågasatta mot vissa embetsmän och ingenjörer vid flottan, för att deras förslag icke vore så fullständiga och riktiga som önskvärdt varit, icke med fog kunde göras och — hvad beträffar ändringar i planen — desse ingenjörer endast följt gifna ordres. Jag får också hemställa, att Kammaren, med bifall till Utskottets framställning behagade lägga den förevarande punkten till handlingarna.

Herr Lindström: Jag kan icke, lika med den ärade talaren på vestmanlandsbanken här bakom mig, finna att Stats-Utskottet här sammanblandat frågor, som icke hafva med hvarandra att göra. Utskottet har i min tanke haft godt skäl att föra dem till sammans; ty de hafva den viktiga sidan gemensam, att såväl i det ena som i det andra fallet visa huru misshushållning med statens medel tillgår. Att sådan misshushållning här egt rum synes Stats-Utskottet också vilja vidgå, och äfven den siste talaren har erkänt det, ehuru han tycktes vilja fritaga de underordnade myndigheterna från ansvaret för hvad som skett och anse att efter närmare granskning af de förklaringar, som inkommit från vederbörande, anmärkningen borde få förfalla. Men om detta skulle vara icke blott hans, utan äfven Stats-Utskottets innersta mening, kan jag ej förstå, hvarför Utskottet på ett så temligen

allvarsamt och strängt sätt som här skett framhållit dessa båda angelägenheter. Stats-Utskottet kan väl icke hafva velat för Riksdagen framhålla önskvärdheten deraf att, såsom här säges, "de kostnadsberäkningar, som läggas till grund för de i sådant afseende begärda anslag, må blifva så noggrant som möjligt upprättade", endast för att låta yttrandet läggas till handlingarne, ty vore detta fallet, så vore den stränga tillrättavisningen temligen betydelselös och det skulle se ut som Utskottet blott velat hota, men ej haft mod att slå till.

Det är verkligen det ledsamma med denna sak, att här framträdt icke blott en uppenbar misshushållning med statens medel å ena sidan, utan äfven å den andra en, hvarför icke säga det rent ut, oförsvärlig okunnighet hos vederbörande vid byggnadsplaner och kostnadsförslags uppgörande. Ty huru vore det annars möjligt, om vi nu först hålla oss till exercishuset i Karlskrona, att kostnaden härför, efter att hafva blifvit beräknad till 50,000 kronor, kunnat gå upp ända till 90,000, och detta hufvudsakligen därför att grunden under den nya byggnaden skulle hafva varit så dålig, att den föranledt större utgifter än från början antagits, hvilket icke kan hafva berott på annat än bristfällig undersökning? Ännu anmärkningsvärdare är dock förhållandet med slipbyggnaden i Stockholm. Det faller sig rätt svårt att uttala ett omdöme om hvad som i denna fråga förekommit, då detta grundar sig på särskilda beslut af Kongl. Maj:t, hvars regeringshandlingar det icke tillkommer denna Kammare att på af Stats-Utskottet gifven anledning granska. Men för hvar och en af denna Kammares ledamöter torde det väl dock vara tillåtet att uttala sin förvåning deröfver, att, sedan Kongl. Maj:t gjort framställning till Riksdagen om beviljande af ett anslag å 30,000 kronor för ett visst ändamål, de verkliga kostnaderna för detta ändamål sedermera visat sig uppgå till nära nog fyrdubbla beloppet. Om i följd af allt detta, såsom Stats-Utskottet yttrat, misstroende skulle alstras mot de förslag till arbetsföretag, som varda Riksdagen förelagda, så vore sådant verkligen icke att undra öfver. Men det värsta är dock, att, om sådant misstroende en gång fått insteg i sinnena, fogar sig dertill lätt äfven den misstanken, att de förslagsberäkningar, som föreläggas Riksdagen, med afsigt äro lågt tilltagna, för att sålunda förmå Riksdagen godkänna förslag, hvilka måhända icke skulle vinna dess bifall, om man visste att de vid utförandet komme att erfordra flere gånger de belopp, som äskas. Det är godt och väl, att, såsom en ledamot af Stats-Utskottet nyss yttrade, Utskottet ansett sig böra framhålla önskvärdheten af ett annat förfaringssätt och genom sitt uttalande velat erinra om hvad som passerat. För min del kan jag icke anse detta vara nog; ty äfven utan Utskottets påminnelser har ju Riksdagen redan genom revisorernes berättelse fått kännedom om saken. I detta afseende torde således Utskottets påpekning vara temligen öfverflödigt, då den icke åtföljts af något yrkande. Jag kan härvidlag naturligtvis icke tillåta mig att lägga Stats-Utskottet orden i munnen, eller hvad som borde yrkats; jag skulle dock tro, att det

*Kostnaderna
för en slip-
byggnad vid
Stockholms
station och
ett exercishus
i Karlskrona.
(Forts.)*

*Kostnaderna
för en slip-
byggnad vid
Stockholms
station och
ett exercishus
i Karlskrona.
(Forts.)*

hade varit fullt ut lika mycket skäl att föreslå en underdånig skrifvelse i detta ämne som i åtskilliga andra vida mindre viktiga, som i förevarande betänkande förekomma. Så t. ex. borde det väl ej hafva varit olämpligt att föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t i den syftningen, att framdeles, då förslag föreläggas Riksdagen om beviljande af stora summor till byggnadsarbeten och andra dylika företag, Kongl. Maj:t behagade låta de här för uppgjorda kostnadsförslagen undergå granskning af fullt sakkunniga personer. Om i en sådan skrifvelse möjligen kunde anses ligga något mistroende mot Marinförvaltningen eller dess ingenjörafdelning, ja, så kan jag ej finna annat än att det vore fullt berättigadt. Jag får på dessa skäl instämma i det nyss gjorda yrkandet om återremiss.

Friherre Klinckowström: Lika med den siste ärade talaren, hvars åsikter i denna fråga jag fullständigt delar, tror jag det vara riktigast att återremittera förevarande punkt, på det att Stats-Utskottet må få anledning föreslå en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att förebygga sådana ledsamma förhållanden, som vi till följd af statsrevisorernas utredning sett ega rum inom femte hufvudtiteln vid disposition af statens medel. Det är märkvärdigt att just på denna hufvudtitel oftast förekomma dylika egenmäktiga och godtyckliga dispositioner öfver stat, som vid flera tillfällen förut kunnat märkas, men nu bjertare än förr framträda. Den ursäkt, man har, att ett byggnadsförslag icke kan uppgöras så, att de penningar, som enligt förslaget erfordras, räcka till i verkligheten, är icke någon giltig ursäkt. Huru kan en enskild byggmästare, som åtagit sig ett byggnadsföretag, komma ut med förslag, på grund hvaraf byggnadskontrakt afslutits? Jo, han går till väga på ett helt annat och klokare sätt, just vid bedömandet af byggnadsgrunden; och det kan jag försäkra de Stats-Utskottsledamöter, som yttrat sig i denna fråga, att många medel finnas att grundligt och bestämdt kunna beräkna kostnaderna för grundläggningen af en byggnad, ty motsatsen vore en orimlighet. Men, då frågan är om statens byggnader, se vi många exempel på att man slarvar och sedan råkar i balans på flera tusentals kronor. Så var förhållandet vid sista riksdagen beträffande den nya artillerikasernen vid Karl XV:s port. Man gifver sig ej tid eller möda att granska byggnadsgrunden; men sådant kan tillförlitligt ske, det vågar jag försäkra. Det vore bedröfligt, om Kammaren icke skulle medgifva en återremiss i denna så viktiga fråga, då den nyss beslutat en underdånig skrifvelse rörande munderingsanslaget för husarregementet konung Karl XV, beträffande hvilken sak icke på långt när så allvarsamma anmärkningar förekommit. Det är ej fråga om att neka beviljande af medel till nödiga förändringar i den afsedda upphalningsslipen; men säkert är att Riksdagen borde få veta, huru dermed förhåller sig, och icke så betydliga skilnader i kostnad som mellan 30,000 kronor och 113,000 kronor betäckas genom besparingar af statsmedel eller tillfälliga tillgångar. På samma sätt med anslaget till det nya exercishuset för Karlskrona station, hvilket kostat öfver 90,000 kronor, under det

att för ändamålet begärts och beviljats allenast ett belopp af 50,000 kronor. På det viset kommer Riksdagen icke att få veta den verkliga kostnaden för de många byggnader, som begäras och föreslås. Sådant kan omöjligt vara öfverensstämmande med god ordning. När nu Stats-Utskottet gjort så allvarsamma anmärkningar mot ifrågavarande åtgärder som att "härigenom måste alstras misstroende mot de förslag till arbetsföretag, som varda Riksdagen förelagda", och att "de i förevarande fall gjorda förberedande undersökningar och kalkyler varit i viss mån bristfälliga och vilseledande", synes mig verkligen skäl förefinnas att till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrifvelse, som framställer de af Stats-Utskottet vitsordade förhållandena. Detta kan emellertid icke ske på annat sätt än genom en återremiss, hvarför jag förenar mig med dem, som yrkat, att denna punkt måtte till Stats-Utskottet återremitteras.

Kostnaderna för en slippbyggnad vid Stockholms station och ett exercisus i Karlskrona.
(Forts.)

Herr Hammar: Af den talare, som först hade ordet i denna fråga, gjordes temligen grava anmärkningar mot Stats-Utskottet. Han sade bland annat: om Stats-Utskottet närmare hade satt sig in i frågan. Jag tror, att han icke behöft mer än läsa Utskottets betänkande från början, der förhållandena äro i sin helhet relaterade, för att finna att Utskottet verkligen satt sig in i frågan. Hvad beträffar hans anmärkning att här två särskilda frågor blifvit sammanförda, är det visserligen sant, men det är två frågor, i hvilka man kommit till precis samma resultat, nemligen att uppgjorda kostnadsförslag blifvit öferskridna; och då i allmänhet Riksdagen icke läser vara belåten med att få för många framställningar om skrifvelseförslag, har det synts Utskottet lämpligast, att dessa frågor, som, eburu olika till sin beskaffenhet, dock leda till samma resultat, blefve på en gång behandlade. Detta är således grunden till att de begge frågorna sammanförts. Hvad angår hans yrkande om återremiss, derför att Stats-Utskottet icke skulle framställt tillräckligt med anmärkningar, så tycker jag, att Utskottet gjort så skarpa anmärkningar som gerna varit möjligt. Statsrevisorerna hafva icke begärt någon underdånig skrifvelse, utan blott velat bringa dessa förhållanden till Riksdagens kännedom. Stats-Utskottet har gjort på samma sätt genom denna anmälan. Utskottet har "framhållit önskvärdheten deraf, att de kostnadsberäkningar, som läggas till grund för de i sådant afseende begärda anslag, må blifva så noggrant som möjligt upprättade". Detta är på grund af de för handen liggande förhållandena; men Utskottet har gått ännu längre, då det just af hvad här egt rum dragit den slutsatsen, att "härigenom måste alstras misstroende mot de förslag till arbetsföretag, som varda Riksdagen förelagda". Jag tycker, att man knappast kan allvarligare uttrycka sig. Jag vill deremot icke säga, att Stats-Utskottet härmed skulle afsett, såsom en talare tycktes vilja läsa mellan räderna, att kostnadsförslagen skulle uppsåtligen beräknats för lågt. Sådan har ej Stats-Utskottets afsigt varit, utan, emedan dessa förslag varit orätt beräknade, har Utskottet kommit till det resul-

*Kostnaderna
för en slip-
byggnad vid
Stockholms
station och ett
exercishus i
Karlskrona.
(Forts.)*

tat, som det här framställt. Hvad vidkommer upphalningsslipen, finner man, att både de förändringar i den ursprungliga planen och de utbetalningar, som hittills skett, grunda sig på Kongl. Maj:ts beslut. Under sådana förhållanden har Stats-Utskottet ej ansett det vara skäl att föreslå någon skrifvelse i den frågan. Man ser ytterligare af betänkandet, att, om slipen skulle bringas till verkställighet efter det senast uppgjorda förslaget, skulle den än mer fördyras. Om ock då de härför erforderliga 54,400 kronorna blifva på något origtigt sätt anvisade, står det i revisorernes makt att komma till den frågan igen, och till dess kan det vara nog. Med anledning häraf hemställer jag till Kammaren, huruvida det kan vara skäl att afåta för många skrivelser, hvilka, om de än utfärdas, dock icke kunna förändra de förhållanden, som redan egt rum. Hvertill skulle det väl tjena att skicka en sådan skrifvelse, då den hvarken i afseende på slipen eller med hänsyn till exercishuset i Karlskrona kan föranleda ändring i de förhållanden, som, på sätt Utskottet upplyst, redan inträffat och hvarå tiden redan är förliden att på vederbörligt sätt framställa några anmärkningar. Jag anhåller därför, att Kammaren måtte godkänna Utskottets framställning och lägga saken till handlingarna.

Herr Montgomery Cederhielm: Så vidt jag kunnat finna af deras anföranden, som yrkat återremiss, skulle dermed afses att uttrycka, om jag så må säga, ett klander mot vederbörande mariningeniörer därför, att deras förslag varit ofullständiga eller vilseledande, som det står i Utskottets betänkande. Det må vara, att det kan synas så; men för Utskottet tror jag det blefve alldeles omöjligt att uttala ett sådant klander mot dessa Herrar. Förhållandet med den ifrågavarande slipen är att den först skulle byggas så, att på densamma skulle kunna upphalas de af trä på jernspant byggda, sjöförsvaret tillhörande kanonångsluparne, samt andra mindre tunga fartyg. När ingenjören fått denna order, säger han, "har jag efter då gällande pris på byggnadsmaterialier samt med ledning af vid Bergsunds verkstad uppgjord ritning till en dylik mindre slip, beräknad att kosta 30,000 riksdaler", afgifvit förslag slutande på sagda summa, hvilken är den första siffra revisorerne här omtalat och som var den ursprungligen beräknade anläggningskostnaden. Sedan nu detta arbete börjat, befans det icke lämpligt att bygga en slip för sådana fartyg, utan då beslöts att den skulle byggas för fartyg om 10,000 centner eller något mer än dubbelt så stor tyngd som den förut beräknade. När således tyngre fartyg skulle kunna upphalas, måste naturligtvis kostnaden för slipen blifva större, hvarpå uppgjordes förslag till denna nya och dyrare slip. Sedan arbetet härmed pågått en tid, befans det icke heller vara lämpligt, utan anbefaldes att med arbetets fortsättning skulle tills vidare anstå. I alla dessa fall kan något klander ej rigtas mot den, som uppgjort ritning efter viss order. På samma sätt förhåller det sig med exercishuset i Karlskrona. Jag vill ej disputera med min granne, som är så byggnadskunnig, huruvida man kan beräkna alla kostnaderna för ett bygg-

nadsföretag; men jag ber att få fästa uppmärksamhet på den i revisorernes berättelse pag. 358 intagna förklaring, hvari säges: "Den af revisorerne i § 7 påpekade öfverbetalning å anslaget till nytt exercishus i Karlskrona har orsakats deraf, dels att grundläggningen för exercishuset blifvit opåräknadt dyrbar, emedan spontväggar, betongjutning och dylik konstgjord grund måste åstadkommas — ett förhållande, som ej på förhand kunnat utrönas, då markens beskaffenhet genom borring ej kunde undersökas, när den bestod af gammal utfyllnad af sten, m. m., samt då anställda gräfnings- och lokalens beskaffenhet i öfrigt ej gäfvö anledning till förmodan af dyrbar grundläggning, och dels att kostnaden för gymnastikattiraljen, batteriet, äfvensom för exercishusets förseende med bänkar, bord, vapenställningar m. m. öfverstigit därför beräknade utgifter". Denna förklaring ansågs af Utskottet för tillfredsställe, och jag får säga att, då man icke är dess mer byggnadskunnig och van att pröfva sådana här förslag, synes det mig att vederbörande här gifvit skäl för huru det kommit sig, att denna kostnad blifvit öfverskriden. Det finnes således enligt Utskottets förmenande — och ingen inom Utskottet hyste annan tanke — ej någon anledning att i detta fall göra anmärkning. Skulle någon anmärkning här afses, skulle det vara åt helt annat håll, en anmärkning, som nu icke kan blifva föremål för Kammarrens pröfning. Den anmärkning, som här skulle kunna komma i fråga, tror jag icke, att Stats-Utskottet, äfven efter en återremiss, finner sig befogadt att framställa. Jag anhåller, att punkten må läggas till handlingarna.

Kostnaderna för en slip-byggnad vid Stockholms station och ett exercishus i Karlskrona.
(Forts.)

Herr Ljungqvist: Under diskussionen har upprepade gånger påpekats, att statsrevisorerne ej framställt något särskildt yrkande angående ifrågavarande förhållanden, utan blott velat, att de skulle bringas till Riksdagens kännedom. Detta har äfven Stats-Utskottet gjort, och det förefaller mig att revisorerne då hafva skäl att vara belättna med hvad som skett. Jag ber därför att få förorda bifall till Stats-Utskottets framställning, så mycket mer som sannolikt, eller åtminstone möjligen, dessa frågor kunna återkomma på nytt, ty, såsom bekant, är upphalningsslipen ännu ej färdig, och enahanda är förhållandet med exercishuset i Karlskrona, der det af en statsrevisor omtalade asfaltgolfvet måste omläggas och jemväl några andra defekta saker der måste bättras. Jag ber därför, att Stats-Utskottets förevarande anmälan måtte af Kammarren läggas till handlingarna.

Herr Lindström: Den siste talaren nämnde, att denna slip-byggnad, som redan kostat staten så mycket penningar, ännu icke vore färdig, och att således ytterligare penningeanslag, utom de redan lemnade, vore erforderliga. Jag får i sådant fall hemställa, huruvida ej Stats-Utskottet skulle vilja taga reda på det förnyade kostnadsförslag, som blifvit uppgjort, så att man kunde få kännedom om det belopp, hvarpå det slutar, och möjligen komma i tillfälle att bedöma, om åtminstone detta sista kostnadsförslag blifvit uppgjort med den omtanke, att man icke behöfver befara ett

Kostnaderna för en slipbyggnad vid Stockholms station och ett exercishus i Karlshöjden.
(Forts.)

öfverskridande jemväl deraf. Hvad beträffar det yttrande, som afgifvits af den ärade Utskottsledamoten på örebrobanken, så förmodar jag, det hans mening varit att instämma i Stats-Utskottets framställning, då han icke reserverat sig mot densamma. Jag vill dock påpeka, att mellan hans åsikter och Stats-Utskottets förefinnes en viss skiljaktighet. Han synes nemligen, att döma af hans uttalanden i denna fråga, anse att vederbörande myndigheter på ett tillfredsställande sätt försvarat sig mot revisorernes anmärkningar. Utskottet deremot säger, att såväl af revisorernes framställningar som af de deröfver afgifna förklaringar synes framgå, "att de i förevarande fall gjorda förberedande undersökningar och kalkyler varit i viss mån bristfälliga och vilseledande"; ett så strängt omdöme, att, med Utskottets kända beskedlighet och lenhet i omdömen, ett strängare väl knappast kunnat uttalas. Det förefaller mig således, som om den ärade utskottsledamoten icke varit fullt konsekvent i sitt uppträdande och som om det varit bättre att ej taga försvar af ett handlingssätt, som ej med bättre skäl kan försvaras.

Grefve Mörner, Axel: För min del hade jag hellre sett, om ifrågavarande punkt blifvit delad i två, och frågan om slipen särskildt behandlats samt frågan om exercishuset särskildt. Det är visserligen sant att i dessa begge frågor gemensamhet råder deruti, att anslagen tyckas hafva befunnits otillräckliga; men i öfrigt är dem emellan en väsentlig skilnad, så till vida nemligen att statsrevisorerna blott i ena fallet talat om att de uppgjorda byggnadsförslagen icke skulle vara fullständiga, under det att beträffande slipen jag icke hört, att byggnadsförslagen enligt revisorernes åsigt skulle vara origtiga. Hvar och ett af dessa byggnadsförslag torde deremot efter all anledning i och för sig varit riktigt, men de måste efter hand ändras till följd af förändrade åsikter hos vederbörande myndigheter, som föreskrefvo, att i stället för en liten slip skulle byggas en större, och då måste nya ritningar uppgöras. Det är således icke något fel i den först uppgjorda planen, utan ändrade åsikter hos vederbörande högre myndigheter, som vållat ändring af hela planen och gjort utgifterna större än hvad ursprungligen varit afsedt. Dessa ändringsbeslut ligga dock inom en tidrymd, som är för aflägsen för att Riksdagen skulle ega öfver dem uttala ett klander, och skulle Utskottet föreslagit en skrifvelse i sådant syfte, tror jag att Utskottet dermed gjort sig skyldigt till ett missgrepp. Enligt min åsigt har Stats-Utskottet icke kunnat gå längre än det gjort, nemligen att omförmåla saken för att utöfver hvad revisionsberättelsen innehåller fästa uppmärksamhet på dessa förhållanden. I afseende på exercishusbyggnaden förefaller det mig deremot temligen tydligt, att en större noggrannhet kunnat med hänsyn till sjelfva ritningens uppgörande iakttagas; ty om det än hade varit svårt att undersöka grunden för denna byggnad, måste det likväl ej hafva varit en absolut omöjlighet. Nedlägger man blott tillräckligt arbete på en sådan undersökning, kommer man nog under fund med, huru-

dant verkliga förhållandet är. Jag är således ense med dem, som anse, att ifrågavarande byggnadsförslag varit ofullständigt, och jag instämmer i det tadel, som deraf föranledts; men jag kan icke se, att man kan i denna del vinna mera genom en underdånig skrifvelse än genom att förfara så, som Stats-Utskottet här gjort. För öfrigt, att aflåta en skrifvelse, innehållande något annat än hvad Stats-Utskottet här sagt, t. ex. att ett anslag blifvit öfverskridet, tror jag icke lämpar sig för Riksdagen. Det vore då bättre att helt enkelt omförmäla den händelse, som inträffat; men något annat kan man icke göra. Jag tror därför, att en återremiss skulle tjena till föga gagn, och vågar anhålla om godkännande af Utskottets framställning.

Kostnaderna för en slipbyggnad vid Stockholms station och ett exercishus i Karlskrona.
(Forts.)

Herr Montgomery Cederhielm: Blott några ord. Då min ärade granne här sade, att det skulle vara intressant att få veta hvad hela slipen, bragt till fullbordan, skulle kosta, ber jag honom läsa hvad som står på sidan 10 i Utskottets betänkande: "Härjemte skulle, enligt hvad för revisorerne upplysts, ytterligare ett belopp af 54,400 kronor 90 öre komma att erfordras för att slipen skulle kunna fullbordas, hvadan alltså hela kostnaden för denna anläggning skulle komma att uppgå till öfver 113,000 kronor". Der får man således se hvad belopp denna slip precis beräknats skola kosta.

Herr Stråle, Holdo: Jag ber att få med några ord besvara Stats-Utskottets talman, den ärade ledamoten på örebrobänken. Han påstod, att historien om slipen vore en ingenjörfråga, hvilket visar att han icke ens behagat lyssna till hvad jag förra gången sade. Det är så långt ifrån en ingenjörfråga som det kan vara. Jag tillät mig upplysa Stats-Utskottets ledamöter derom, att, sedan Kongl. Maj:t begärt anslag för en slip, lät Kongl. Maj:t uppgöra ritning till en helt annan slip. Riksdagen hade beviljat anslag till en slip för fartyg om 4,000 centners tyngd, men sedan lät Chefen för Sjöförsvarsdepartementet i stället uppgöra ritning till en slip för upphalning af fartyg om 10,000 centner, för hvilken senare slip kostnadsförslaget uppgick till 108,000 kronor. Detta kostnadsförslag fastställdes af Kongl. Maj:t, utan att Riksdagen fått tillfälle derom yttra sig. Kan man väl kalla det för en ingenjörfråga? Sedan man så för slipbyggnaden användt 30,000 kronor och ytterligare 30,000 kronor, kom man under fund med, att den icke behöfdes. Då fick man anslag till den nya dockan och så brydde man sig icke vidare om slipen, sedan man först kostat på densamma nära 60,000 kronor. Sådant är förhållandet. Det är alldeles icke en ingenjörfråga, utan en regeringsfråga. Det är icke så, som den värde talmannen sade, att man icke fann lämpligt att bygga slipen för ett visst slags fartyg, utan man öfvergaf hvarje tanke på slipens fullbordande. Jag är redan förekommen med afseende på upplysningarna om hvad slipen verkligt skulle kosta; men det mest anmärkningsvärda är icke denna kostnads höga belopp, utan det att, sedan man väl användt på

Kostnaderna för en slip-färdig. denna byggnad 58,000 kronor, så bryr man sig icke om att få den färdig.

Stockholms station och ett exercishus i Karlskrona.
(Forts.)

Hvad åter beträffar exercishuset i Karlskrona, så är det högst anmärkningsvärdt att den ärade talmannen sade, att Stats-Utskottets ledamöter funnit den förklaring, som derom afgifvits, nöjaktig. Det heter i denna förklaring, att anledningen till att denna byggnad blifvit så dyr vore att konstgjord grund måst åstadkommas, hvilket ej kunnat på förhand utrönas, då markens beskaffenhet ej kunde undersökas genom borring, enär den bestod af gammal utfyllnad af sten m. m. Om man sagt att man icke velat göra sig besvär med det, kunde det hafva varit sant; men att säga att man ej kunnat borra i en mark, som är uppfylld af lös sten, är väl långt drifvet, och till och med Stats-Utskottets ledamöter hade bort inse detta. Vidare heter det, att kostnaden för gymnastikattiraljen, batteriet äfvensom för exercishusets förseende med bänkar, bord, vapenställningar m. m. öfverstigit därför beräknade utgifter. Hvarför hafva beräkningarna öfverstigits? Jo, derför att man gjort *annorlunda* än förslagsritningarna utvisa. Jag anförde ett exempel, på hvarför detta exercishus blifvit onödigt dyrt, nemligen att man der lagt in ett nytt golf, fyra eller fem gånger så dyrt som behöfts. Hvad skola vi kunna sätta för lit till kostnadsförslag, då det visar sig att de icke följas, utan kostnaderna uppgå till mer än dubbla beloppet. Kunna väl, jag frågar billigt, ingenjörer och konstruktörer eller de, som stå ännu högre på samhällstrappan, hafva anspråk på något förtroende, då man gång på gång ser kostnadsförslag framläggas, hvilka peka åt helt annat håll, än den verkliga kostnaden sedermera visar sig gå till? Jag vågar påstå, att man bort kunna vänta sig att få höra bättre skäl och att Stats-Utskottets ledamöter ej skulle låta sig nöja med en så ytterst tarflig förklaring.

Friherre Klinekowström: Denna fråga har en mycket djupare betydelse än man under den föregående diskussionen velat visa. Jag tror att, om Riksdagen år efter år ser, att de besparingar, som Kongl. Maj:t har rätt att disponera, begagnas på annat sätt än föreskrifterna om deras användande innehålla, kan det vara fara värdt att Riksdagen vidtager sådana åtgärder, hvarigenom Kongl. Maj:t undandrages rättighet att dessa besparingar disponera. Det skulle jag för min del mycket beklaga; men när Riksdagen gång på gång får se, att dessa besparingar ej användas på det sätt forna Riksens Ständer föreskrifvit, tror jag, att det kan blifva ett ganska bedröfligt slut på Kongl. Maj:ts dispositionsrätt öfver dessa besparingar. Det är således af, om jag så må säga, välvilja för Regeringen som jag önskar att Riksdagen skulle i en underdånig skrifvelse framställa de speciella anmärkningar, som i detta fall föreligga och hvilka äro af den allvarsamma beskaffenhet, att de ovilkorligen komma att bidraga till den åtgärd, jag nu påpekat. — Hvad den siste ärade talaren nämnde om undersökning af byggnadsgrund föranleder mig att tro, att han ej måtte vara mycket byggnadskunnig, då han föreställer

sig, att dervid ej skulle behöfva vidtagas annan åtgärd än att borra. Om det vore förhållandet, tror jag att man ganska ofta skulle komma till samma resultat som arkitekterna vid artillerietablissemmentet i Stockholm och exercishuset i Karlskrona; men man undersöker byggnadsgrunden, när den är misstänkt, genom att anställa gräfnings på flera håll, och då skall man ovilkorligen få reda på byggnadsgrundens beskaffenhet, så att en klok byggmästare är i stånd att upprätta ett riktigt kostnadsförslag. Detta rör nu den tekniska sidan af frågan. Men frågan har, såsom jag nämnde, en djupare betydelse, och därför vore det önskligt att Stats-Utskottet finge denna punkt återremitterad och ville formulera de kloka och rigtiga anmärkningar, som Stats-Utskottet gjort här, fastän det icke i sin så kallade kläm väckt förslag om en underdånig skrifvelse, hvilken jag tror skulle verka godt just i den rigtning, att statens besparingar ej må användas på annat sätt än för de ändamål medlen lemnats i Kongl. Maj:ts händer.

Kostnaderna för en slipbyggnad vid Stockholms station och ett exercishus i Karlskrona.
(Forts.)

Friherre Barnekow: Jag skall icke länge upptaga Kammarrens tid, men har emellertid icke kunnat undertrycka min förvåning deröfver, att man år efter år får se, hurusom anslag, som för ett eller annat statens byggnadsföretag af Riksdagen beviljats, ofta nog öfverskridas, och detta oaktadt staten till uppgörande af kostnadsförslag och byggnadernas uppförande kan använda de skickligaste ingenjörer. Huru bär då den enskilde sig åt, som väl sällan har tillfälle att anlita sådana ingenjörer? Icke kan han låta kostnaden för sina byggnadsföretag stiga till dubbelt mot hvad som beräknats. Det är med påpekande häraf jag velat uttala önskvärdheten af att för framtiden mera sparsamhet iakttagas vid statens byggnadsföretag; och då jag anser detta säkrare vinnas genom en underdånig skrifvelse i ämnet än genom en blott anmälan, får jag för min del instämma med dem, som yrka återremiss.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Jag anhåller att i största korthet få yttra några ord med anledning af den förevarande frågan. Hvad då först beträffar slipbyggnaden, så var från början meningen att åstadkomma en för upphalning af mindre kanonbåtar om högst 4,000 centners vikt afsedd slip, hvilken skulle anläggas på Skeppsholmen. Sedermera anbefaldes uppgörande af en plan för koncentrerings af verkstäder å flottans varf härstädes, och då befans det vara med större fördel förenligt att anlägga denna slip på galerverfssidan, der en för ändamålet mycket lämplig plats var att tillgå. Vid samma tillfälle, och då förslaget om dockan icke vunnit bifall, beslöts, att slipen skulle så inrättas, att den kunde mottaga fartyg af ända till 10,000 centners vikt. Den ökade kostnad, som häraf skulle uppstå, beräknades till 42,000 kronor; men det befans snart och hufvudsakligen på den grund att grusfyllningen för sjelfva sjöbadden rasade gång efter annan, att detta anslag icke vore tillräckligt. Då fördenskull år 1876 till Kongl. Maj:t inkom en ny framställning med begäran

Kostnaderna för en slip-byggnad vid Stockholms station och ett exercishus i Karlskrona. (Forts.) om ytterligare medel, lemnades visserligen ett nytt anslag af då tillgängliga tillgångar, men med bestämd föreskrift, att arbetet skulle fullbordas med hvad då erhöles. Då en tid derefter visade sig, att anslaget ändock icke var tillräckligt, stoppade Kongl. Maj:t företaget och anbefalde en ny utredning af frågan, huruvida icke genom minskning af slipens dimensioner, densamma skulle kunna fullbordas för mindre belopp än som senast beräknats. Ett sådant förslag är nu uppgjort och slutar på en summa obetydligt högre än det belopp, som redan varit till slipens byggande afsedt, ehuru för tillfället delvis använt till annat ändamål. Skälen, hvarför det ursprungliga kostnadsförslaget blifvit så mycket öfverskridet, äro sålunda i första rummet, att man för slipens byggande valt en annan plats än den från början afsedda, och för det andra, att anläggningskostnaden till följd af grusraset blifvit betydligt ökad. Men grunden är nu färdig och af utmärkt beskaffenhet, så att derå väl kan uppföras en större slip, ifall i framtiden en sådan skulle finnas behöflig.

Hvad åter exercishuset beträffar, tror jag, att den afgifna redogörelsen öfver kostnaden för detsammans uppförande icke får tagas alldeles efter orden; ty i denna summa af 90,000 kronor ingår äfven kostnaden för inventarier samt gymnastik- och batteriinredning med 16,033 kronor 53 öre, hvilket belopp icke inberäknats i det ursprungliga kostnadsförslaget af det skäl, att man ansåg möjligt att, utan att vända sig till Riksdagen, utföra dessa inredningsarbeten. Anslaget har visserligen i allt fall visat sig otillräckligt, då utöfver beviljade 50,000 kronor till sjelfva byggnaden åtgått icke mindre än 24,000 kronor. Deraf komma omkring 6,000 kronor på grundläggningen. Beskaffenheten af marken, derå byggnaden skulle uppföras, var nemligen sådan, att den ej kunde på förhand undersökas genom borrhning, utan endast genom gräfnings, hvilket icke kunnat ske utan stor kostnad. Vidare befäns, att aflöningen till de använda arbetarne måste något ökas, hvar till beräknats omkring 3,300 kronor. Återstående 14,700 kronor hafva sin förklaring deri, att man, till åstadkommande af större varaktighet och mindre årlig underhållskostnad, lagt tjockare golf och byggt huset af sten i stället för af trä på sätt kostnadsförslaget förutsatte. Byggnaden har således blifvit mycket bättre än från början varit meningen och i den ursprungliga kostnadsberäkningen fans icke en del af de kostnader, som sedermera blifvit bokförda på samma titel och som föranlett, att hela utgiften för ifrågavarande byggnad kunnat uppgifvas till 90,000 kronor.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels att den förevarande paragrafen skulle läggas till handlingarne och dels att densamma måtte till Utskottet återförvisas, framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den förra med många ja, blandade med nej, och den senare med många nej, blandade med ja; hvarefter proposition på paragrafens läggande till handlingarne ånyo gjordes, och då dervid svarades talrika ja, blandade

med många nej, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja *Kostnaderna för en skipbyggnad vid Stockholms station och ett exercishus i Karlskrona.*
(Forts.)

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att § 7 i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 17 skall läggas till handlingarne, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas paragrafen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 61.

Nej — 38.

§ 8.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Herr Nordenfelt: Den här föreslagna skrifvelsen synes mig vara alldeles onödig, då det icke är längre sedan än år 1877, som Riksdagen till Kongl. Maj:t aflät en skrifvelse angående samma sak och den sålunda väckta frågan ännu är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende. I skrifvelse den 28 April 1877 yttrar nemligen Riksdagen: "Några bestämda föreskrifter, rörande hvilka tjänstebefattningar vid statens jernvägstrafik böra vara med fördelen af bostad förenade, eller rörande beskaffenheten af dessa bostäder, finnas dock, så vidt Riksdagen kunnat inhemta, ej någonsin meddelade, och då den af Styrelsen omförmälda praxis, derom jemväl närmare upplysningar saknas, äfven om den möjligen kan för närvarande anses tillfredsställande, dock torde böra medelst i vederbörlig ordning fastställda regler ersättas, har Riksdagen jemväl för sin del ansett bestämda föreskrifter i ämnet vara önskvärda, hvarföre Riksdagen i underdånighet anhåller, det täcktes Eders Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, om och till hvilken utsträckning tjänstebefattningar vid statens jernvägstrafik böra vara med fördelen af fri bostad, vare sig i statens egna eller förhyrda lokaler, förenade, samt derefter såväl i berörda hänseende som i de med denna fråga sammanhängande öfriga omständigheter i nåder meddela de föreskrifter, Eders Kongl. Maj:t må finna vara för ändamålet tjenliga". Emellertid vill nu Stats-Utskottet att Riksdagen ånyo skall skrifva till Kongl. Maj:t, visserligen i något an-

Hysesbeloppet för af Trafikstyrelsen uthyrda lägenheter.

Hyresbeloppet för af Trafikstyrelsen uthyrda lägenheter.
(Forts.)

nan form, men dock åter besvära Kongl. Maj:t med att taga samma fråga i öfvervägande. Orsaken hvarför Kongl. Maj:t icke redan gjort detta, kan jag icke tillåta mig att bedöma, men jag förmodar att åtskilliga omständigheter dermed sammanhänga, på hvilka en Riksdagens skrifvelse icke kan inverka.

År 1872, då dessa bostadslägenheter tilldelades ifrågavarande tjänstemän, var det otvifvelaktigt för dem en löneförhöjning; men Riksdagen har sedermera, med kännedom om att de åtnjöt denna löneförmån, uppgjort stat för dem, och deras löner hafva derefter ännu en gång blifvit förhöjda. Det ligger således icke något märkvärdigt deri, att de fortfarande fått behålla dessa bostadslägenheter; och huru dermed i framtiden skall ställas beror af Kongl. Maj:t.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Hammar: Genom en för mig oförklarlig försummelse inom Stats-Utskottets kansli har jag icke blifvit antecknad såsom reservant vid denna punkt, ehuru jag såväl här som vid elfte punkten anmält min reservation. Det torde därför icke förefalla underligt att jag nu uppträder mot Stats-Utskottets ifrågavarande skrifvelseförslag, som jag för ingen del kan gilla. För att visa grunden för mitt ogillande deraf anhåller jag få relatera förloppet af frågan i sin helhet. År 1872 ingick — efter hvad för Stats-Utskottet tillgängliga handlingar utvisa — Jernvägstrafikstyrelsen till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, deruti Styrelsen, med anmälan att inom Stockholms centralstation två boningslägenheter funnes oinredda, begärde tillåtelse att få inreda samma lägenheter medelst målning, tapetsering o. s. v. för en kostnad af 7,000 kronor och sedermera öfverlåta dem till två af trafikdirektörerna. Kongl. Maj:t gaf härtill sitt bifall, men föreskref tillika, att de båda trafikdirektörerna skulle för våningarna betala en hyra motsvarande 10 procent af inredningskostnaden, att utgå med 350 kronor årligen från hvardera eller tillhopa 700 kronor. År 1876 reglerades, såsom vi veta, alla tjänstemäns löner. Då bestämdes, att det stora flertalet af jernvägstjänstemän skulle få antingen fri bostad eller hyresersättning, motsvarande 20 procent af lönebeloppet. Dessa trafikdirektörer åtnjuta 6,000 kronor i årlig lön jemte ålders-tillägg. De erhålla emellertid, efter hvad vid efterfrågan blifvit upplyst, hvarken fri bostad, då de ju för dessa lägenheter betala en om ock låg hyra, eller hyresersättning. Af Riksdagens år 1876 församlade revisorer framställdes samma anmärkning, som nu blifvit gjord, och på grund deraf föreslog 1877 års Stats-Utskott och beslöt Riksdagen en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t af hufvudsakligt innehåll, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande om och till hvilken utsträckning tjänstebefattningar vid statens jernvägar borde vara med fördelen af fri bostad förenade, samt derefter såväl i berörda hänseende som i de med denna fråga sammanhängande öfriga omständigheter meddela de föreskrifter, Kongl. Maj:t kunde finna vara för ändamålet tjenliga. Riksdagen har således genom sin berörda skrifvelse öfverlemnadt till Kongl. Maj:t

att bestämma, om och hvilka tjenstemän vid jernvägarne böra åtnjuta fördelen af fri bostad, och redan med afseende härå synes det mig icke vara lämpligt att Riksdagen nu återtager hvad Riksdagen en gång i fråga om samma sak skrifvit till Kongl. Maj:t. Härtill kommer att Kongl. Maj:t på grund af Riksdagens förra skrifvelse remitterat ärendet till Jernvägstrafikstyrelsen med förfrågan just om hvilka af dess tjenstemän böra hafva fria bostäder och att Styrelsen i svar härå föreslagit, att bland andra, dessa två öfverdirektörer borde komma i åtnjutande af sådan förmån. Öfver detta jernvägsstyrelsens förslag har Kongl. Maj:t ännu icke beslutat, utan ärendet ligger i närvarande stund under Kongl. Maj:ts pröfning; och vid sådant förhållande synes det mig ännu mindre lämpligt att Riksdagen inkommer till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, som helt och hållet motsäger den förra. Det är med anledning häraf jag velat anteckna mig såsom reservant mot Stats-Utskottets skrifvelseförslag och som jag nu äfven tillåter mig yrka ogillande af detsamma.

Hyresbeloppet för af Trafikstyrelsen uthyrda lägenheter.
(Forts.)

Herr Montgomery Cederhielm: För min del håller jag så mycket mindre på detta Utskottets förslag till skrifvelse, som jag inom Utskottet varit af olika tanke med majoriteten och äfven anmält min reservation mot Utskottets beslut, ehuru den nu icke återfinnes i det tryckta betänkandet. Hufvudsaken här är enligt min mening, att uppmärksamheten blir väckt på frågan, så att Kongl. Maj:t, till hvars pröfning och afgörande densamma redan blifvit öfverlemnad, vid denna pröfning må taga i betraktande de omständigheter, som af revisorerne blifvit framhållna och hvilka visserligen icke äro utan sin betydelse och vikt. Naturligtvis är det en maskerad löneförhöjning, då bostadslägenheter om åtta rum och kök, belägna i centralstationens hus, lemnas vissa af trafikstyrelsens tjenstemän för en hyra af 350 kronor om året, och, utan att vilja ingå i tal om dessa tjenstemän böra bo i stationshuset eller icke, hvilken fråga icke hör hit, får jag dock säga, att, när de bo i sagde hus, det efter min tanke är önskligt, att deras våningar beräknas och upptagas till ett pris, som någorlunda motsvarar hvad för dylika lägenheter eljest betalas.

Såsom jag redan sagt, är emellertid hufvudsaken, att uppmärksamheten fästes på dessa förhållanden; och då revisorerne derom gjort en anmärkning, som Stats-Utskottets majoritet understödt genom ifrågavarande förslag till skrifvelse, samt frågan här framkallat diskussion, vid hvilken Chefen för Civildepartementet närvarit, tror jag allt vara gjort, som i denna sak behöfver göras, hvadan jag för min del icke vill motsätta mig att det af Stats-Utskottet framlagda skrifvelseförslaget må varda afslaget.

Grefve Beck-Friis: Då efter min uppfattning några ändrade förhållanden icke inträdt, sedan Riksdagen för tre år sedan i denna fråga skref till Kongl. Maj:t, borde, om någon skrifvelse i ämnet nu skulle afgå, denna innehålla ett upprepande af hvad Riksdagen förut sagt eller en påminnelse derom. Så har emellertid

Hyresbeloppet för af Trafikstyrelsen uthyrda lägenheter.
(Forts.)

Stats-Utskottet icke uppfattat saken, utan formulerat sitt förslag till skrifvelse i en annan riktning och så, att det innehåller — om jag så må uttrycka mig — ett slags klander; och något sådant har jag för min del icke kunnat biträda. På samma gång jag beklagar, att det förslag, som från Jernvägstrafikstyrelsen inkommit till Kongl. Maj:t, ännu icke hunnit behandlas — ty intill dess det blifvit bestämdt, hvilka jernvägstjenstemän skola hafva fri bostad eller hyresersättning, är att motse, det dessa anmärkningar hvarje år skola återkomma — får jag upplysa, att enligt detta förslag ifrågavarande jernvägstjenstemän skola komma i åtnjutande af sådan förmån. Någon skada har således icke förorsakats af dröjsmålet med frågans behandling, då dessa tjenstemän, som nu erlägga hyra med tillhopa 700 kronor om året, derefter torde komma att få sina våningar för intet.

Jag förenar mig med Herr Nordenfelt i yrkandet att Stats-Utskottets förslag måtte förfalla.

Grefve Mörner, Axel: Den skrifvelse, som Stats-Utskottet här föreslår, skulle väl egentligen icke afhandla samma ämne som den förut till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelsen, hvilken Herr Nordenfelt uppläste och som afsåg frågan, huruvida vissa af de vid jernvägstrafiken anstälde tjenstemän borde förses med rättigheten att åtnjuta fri bostad eller icke. Detta är en särskild fråga; men det är icke den, som här afses. De föregående talarne hafva egentligen fäst sig dervid, att det finnes två våningar i centralstationens hus, som mot låg hyra begagnas utaf två tjenstemän vid Jernvägstrafikstyrelsen; men den skrifvelse, som här är ifrågasatt, afser icke blott dessa våningar, utan lägenheter i allmänhet, hvilka stå under Trafikstyrelsens förvaltning och kunna komma i fråga att uthyras, och handlingar, som varit för revisorerne och Stats-Utskottet tillgängliga, visa att åtskilliga andra lägenheter än dessa nu omförmälda två boställsvåningar varit uthyrda mot lägre hyra, än den Trafikstyrelsen samtidigt fått betala för andra i närheten befintliga lägenheter. Skrifvelsen skulle därför innefatta en erinran i allmänhet derom att, när Trafikstyrelsen hyr ut lägenheter, detta må ske emot ett hyresbelopp, som motsvarar hvad styrelsen sjelf möjligen kan vid samma eller annan station vara nödgad att i hyra betala. Nu veta vi, att Trafikstyrelsen här i Stockholm sjelf förhyr lägenheter mot hög hyra och det kunde därför ifrågasättas, om icke den tid nu är inne, som omförmäles i Kongl. brefvet af den 2 Februari 1872, hvarigenom de två förut omnämnda boställsvåningarne tillsvidare upplåtos till begagnande af tjenstemännen, intill dess Trafikstyrelsen sjelf kunde komma att behöfva dem. Om nu den låga hyra, som erlägges för dessa våningar, innefattar en i tysthet medgifven löneförhöjning åt de tjenstemän, hvilka hafva dem till bostad, så anser jag för min del att det vore bättre, om dessa tjenstemän erhöile en motsvarande löneförhöjning eller om Kongl. Maj:t, på grund af den ännu oafgjorda frågan om hvilka tjenstemän som böra få rätt till fri bostad, förklarade, att de nu ifrågavarande finge åtnjuta fri bostad eller mot-

svarande hyresersättning, och att de i sådant fall betalade hyra, om de begagnade lägenheterna i stationshuset. Då vore hvarje anledning till klander i detta fall undanröjd, och kunde man genom den nu föreslagna underdåniga skrifvelsen vinna ett sådant resultat, tror jag att den vore ganska nyttig och kunde då betraktas som ett supplement till den förra skrifvelsen, åt hvilken den ock skulle förläna ökad styrka. Den skrifvelse, som nu är föreslagen, afser icke blott dessa två lägenheter, utan förhållandena i allmänhet vid stationerna, hvilka förhållanden sjelfva ådagalägga behöfligheten af skrifvelsen.

Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Grefve Lagerberg: Då jag i Stats-Utskottet biträdde dem, som önskade den här föreslagna skrifvelsen, gjorde jag detta af samma skäl, som den siste ärade talaren uppgifvit. Förslaget innehåller ju icke annat, än att Trafikstyrelsen skulle förständigas tillse att, om lägenheter finnas, hvilka, såsom för Trafikstyrelsen obehöfliga, kunna uthyras, hyran för dessa lägenheter må sättas så högt, som man med skäl kan begära för dem, eller, såsom Utskottet uttryckt det, så högt som i allmänhet betalas för andra likartade bostäder. Detta finner jag vara en billig begäran och förstår icke, hvarför man skulle sätta sig emot en dylik skrifvelse, då upplyst blifvit, att i flere fall så icke är förhållandet, utan lägenheterna betinga lägre hyror än dem Styrelsen i regeln får betala för likartade bostäder i trakten.

Hvad särskildt beträffar de två tjänstemän, som här varit omnämnda, så vill jag icke mycket yttra mig derom; men jag tror, att om de behövas på stället och jag skulle besluta i ämnet, skulle jag förständiga dem att vara der och låta dem begagna de våningar, de nu hafva, för intet. Vi veta, att jernvägstjänstemän i allmänhet erhålla i hyresersättning 20 procent af lönen. Nu omförmälda två tjänstemäns lön är 6,000 kronor och om de icke hade bostäder, skulle de följaktligen hafva 1,200 kronor i hyresersättning; men, såsom förut är omnämndt af andra talare, är det för närvarande beroende på Kongl. Maj:t, hvilka tjänstemän som skola förseas med bostad eller ej; man bör således ej derom nu orda.

Mig synes det under sådana förhållanden helt naturligt, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t bör aflåtas, och jag kan deri icke finna någonting orimligt eller mindre grannliga.

Herr Ljungqvist: De två ledamöter af Stats-Utskottet, hvilka senast haft ordet, hafva framställt den fråga, hvarom diskussionen nu rör sig, fullkomligt så som den förhåller sig. Båda talarne och isynnerhet den näst föregående hafva erinrat derom, att den skrifvelse, som Stats-Utskottet föreslagit, icke skulle stå i strid med den, Riksdagen år 1877 aflät och hvilken uteslutande afsåg en anhållan hos Kongl. Maj:t, att han täcktes taga i öfvervägande, om och till hvilken utsträckning tjenstebefattningar vid statens jernvägar borde vara med fördelen af fri bostad förenade.

Hyresbeloppet för af Trafikstyrelsen uthyrda lägenheter.
(Forts.)

Hyresbeloppet för af Trafikstyrelsen uthyrda lägenheter.
(Forts.)

Den skrifvelse, som nu föreslås, afser deremot de för borthyrda lägenheter betingade hyresbeloppen. Revisorerna hafva icke kunnat underlåta att fästa sig vid den omständigheten, att två af de största våningarna i centralstationshuset stå bokförda för ett hyresbelopp af 350 kronor hvardera, under det man vet, att lägenheter, som till läge och beskaffenhet motsvara dessa, betinga mångdubbelt högre pris. Det är dessutom andra omständigheter beträffande de bokförda beloppen, som revisorerna framhållit, och därför är det egentligen och förnämligast bokföringssättet som revisorerna fäst sig vid och som Stats-Utskottet sökt att få ändradt för framtiden. Jag vill icke trötta Kammaren, utan ber endast få hänvisa till den framställning, revisorerna gjort uti 2:dra §:en af sin berättelse, och anhåller om bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Statsrådet Thyselius: Under diskussionen hafva ord blifvit fälda angående en af Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse beträffande tilldelandet af bostäder eller hyresersättning åt vissa af Trafikstyrelsens tjänstemän. Denna skrifvelse har, såsom nämndt är, till Kongl. Maj:t inkommit och Trafikstyrelsens Utlåtande deröfver afgifvits. I detta Utlåtande hemställer Styrelsen, att dess chef måtte förses med fri bostad lika som det sker för cheferna för vissa andra verk, t. ex. postverket, och det kan icke nekas, att det för Trafikstyrelsens chef vore måhända af mer vikt än för någon annan chef att erhålla fri bostad i det hus, som inrymmer det honom underlydande verket, eller i något i grannskapet beläget hus. Vidare har framställning gjorts derom, att samma förmån skulle tilldelas de fyra afdelningscheferna och ytterligare ett större antal högre och lägre tjänstemän, och kostnaden för beredandet af dessa förmåner skulle uppgå till en icke obetydlig summa. När nu Riksdagen begärt, att Kongl. Maj:t måtte meddela bestämmelser i detta afseende och lagt i Kongl. Maj:ts hand att derom, Riksdagen öafstod, fatta beslut, så torde det finnas, att anledningen till, att ärendet ännu icke blifvit afgjort, kan ligga i en viss försynthet att belasta trafiken med utgifter till ganska stort belopp, och den återhållsamhet, som i detta afseende egt rum, är måhända ännu mera förklarlig af den omständigheten, att trafiken under de senare åren icke visat några lysande resultat. Men länge kan det väl icke fortgå, innan Kongl. Maj:t fattar sitt beslut, och om då följden deraf blifver, att åtskillige tjänstemän få sig tillagd fri bostad och de, om hvilkas hyresersättningar nu är fråga, komma att till dessas antal hänföras, så blifver dermed den framställning, som Riksdagen i anledning af Utskottets förslag i denna punkt kan besluta, afven besvarad.

Herr Jöns Pehrsson: En talare har fört frågan på den rätta ståndpunkten, ty Utskottets förslag omfattar ju förhållandena i allmänhet vid alla statens jernvägar och icke blott vid centralstationen i Stockholm. Andra talare åter hafva så fullständigt

ådagalagt befogenheten af Utskottets framställning, att det är förvånande, att någon kan vilja motsätta sig densamma. Hvad man emellertid häraf kan sluta till är, att jernvägstrafikstyrelsen är en sådan makt, att hvarken Riksdagen eller Regeringen kan få den annorlunda, än den själf vill; och det visar sig, huru väl den först står att tillgodogöra sig inkomster, då den begagnar sig af sådana bostäder, som här äro ifråga. Dylika fall förekomma för öfrigt äfven annorstädes än i centralstationens hus, och då är det väl i sin ordning, att Riksdagen gör en framställning i ämnet hos Kongl. Maj:t och att Kongl. Maj:t söker göra någon påstötning hos Trafikstyrelsen, ehuru detta enligt min öfvertygelse icke kommer att medföra någon synnerlig verkan på denna styrelse.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Det lär väl icke lida något tvifvel, att icke Stats-Utskottets förslag till skrifvelse är mycket befogadt. Man behöfver endast med uppmärksamhet genomläsa den korta resumé, som blifvit gjord i frågan, för att finna, att de ifrågavarande väningarnes uthyrande till två jernvägstjenstemän är, såsom en ledamot af Stats-Utskottet uttryckte sig, endast ett maskerad sätt att gifva dem en ökad lön, och sättet härför kan jag för min del icke finna vara fullt konstitutionellt. Hvad beträffar de ifrågavarande hyresbeloppen, så har jag någon erfarenhet i det afseendet, synnerligen som jag bor på ett par stenkasts afstånd från centralstationen, och jag kan försäkra, att jag betalar för hvarje rum i min bostad, stora och små inberäknade, 300 kronor. När man då finner, att åtta rum af den beskaffenhet, som de uti centralstationens hus befintliga och med ett sådant läge, upplåtas för en hyra af 350 kronor, hvilket gör 44 kronor för hvarje rum, så är detta uppenbarligen en för låg hyra. Dertill kommer, att jernvägstrafikstyrelsen själf är i behof af rum, hvilket icke blott vitsordats genom styrelsens uppgift om, att den får hyra lägenheter annorstädes för 2,000 kronor, utan äfven framgår deraf, att, såsom Herrarne torde påminna sig, förslag vid någon af de sista Riksdagarne framställes om uppförande i närheten af stationshuset af en hötellik byggnad för inrymmande af de tjenstemän, som behöfde bo nära stationen. Då man nu har sexton rum, som uthyras, och alltså icke af vederbörande tjenstemän disponeras hyresfritt, vore väl skäl att först och främst använda dessa för det ändamål, som befunnits nödigt; detta tog jag mig äfven friheten påpeka, då förenämnda fråga afhandlades, och erfarenheten visar nu, att jag hade rätt. Under sådana förhållanden och då trafikinkomsterna ganska väl behöfva ökas, enär deras nettosumma icke går upp till tre procent, synes det mig befogadt att aflåta en underdånig skrifvelse i ämnet, hvadan jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Hederstjerna: En ledamot af Stats-Utskottet har yttrat att, som skrifvelseförslaget innefattade en hemställan i allmänhet derom att, då de under Trafikstyrelsens förvaltning befint-

Hyresbeloppet för af Trafikstyrelsen uthyrda lägenheter.
(Forts.)

liga lägenheter borthyras, därför betingade hyresbelopp må motsvara lägenheternas värde, så vore det skäl att nu göra en sådan framställning. Jag ber att häremot få anmärka, att en dylik anhållan bör grunda sig på någon förutsättning, och tillser man hvilken denna skulle vara, så finner man densamma först och främst bestå i det uppgifna förhållandet med de två våningarne i centralstationens hus, hvarom Riksdagen likväl redan aflåtit underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t. Det beror således på Kongl. Maj:ts afgörande, huruvida dessa våningar skola vara bostadslägenheter eller icke, och något skäl till en ytterligare framställning derom förefinnes sålunda icke. Vidare skulle skrifvelsen grunda sig på revisorernes anmärkning derom, att vid Liljeholmen finnas lägenheter uthyrda för ett alltför lågt pris. Det är likväl upplyst, att dessa lägenheter befinnas uti ett gammalt förfallet hus, som icke har mer än två rum försedda med eldstäder och följaktligen endast för en kortare tid af året kan uthyras, samt dessutom är beläget så nära jernvägen, att det måste förr eller senare nedrivas och icke kan uthyras åt hvem som helst. Icke heller i detta afseende finnes därför skäl till anmärkning, och den skrifvelse, som här är föreslagen, blifver sålunda i det ena hänseendet onödig och i det andra olämplig, hvarför jag yrkar afslag å Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan och dels afslag derå, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på afslag derå, då svaren likaledes utföllo med många såväl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets under § 9 i Utlåtandet N:o 17 gjorda hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås denna hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—50;
Nej—30.

§ 10.

Grefve Beck-Friis: Detta skrifvelseförslag har jag för min del i Stats-Utskottet icke kunnat biträda. Jag anser nemligen, att denna fråga, som, efter de upplysningar jag kunnat inhemta, utgör föremål för Kongl. Maj:ts regerings bepröfvande, icke bör föranleda, att man nu inkommer med påminnelser i denna sak, helst som Riksdagen enligt Utskottets förslag skulle komma att uttala sig i en riktning, som jag för min del icke kan vara med om, nemligen att de grunder, hvarefter bidragen erlades, skulle vara desamma för alla banor. Det är för mig otänkbart, att dessa grunder skulle kunna vara likartade. Det får väl bero på förhållandena på de olika ställena. Det finnes t. ex. en bana, Wexjö — Alvesta banan, der staten icke blott har samtrafik, utan besörjer trafiken mot viss afgift. Den ena banan står icke i så intimt förhållande till statens bana, att der kan användas samma grunder för erläggande af förvaltningsbidrag som vid en annan bana; det synes mig otänkbart. Hufvudskälet till att man icke bör aflåta denna skrifvelse är emellertid det, att man vet, att Kongl. Maj:t och Trafikstyrelsen äro sysselsatta med denna fråga och att sålunda, i mån gällande kontrakt tilländagå, jemkningar nog komma att ske. Att vid sådant förhållande ingå med en dylik skrifvelse, dertill synes man mig sakna all anledning. Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

*Enskilda
jernvägsbo-
lags afgifter
för samtrafik
å statens
jernvägar.*

Herr Montgomery Cederhielm: Den skrifvelse, som här afses, utgör egentligen en påminnelse om, att något bör bringas till utförande, som Riksdagen redan förut har uttalat sig önska. Redan 1877 års komité för förberedande granskning af Styrelsens för statens jernvägs trafik förvaltning anmärkte de brister, som förefunnos i detta afseende, nemligen att afgifterna till statsbanan för banans eller stations begagnande vid sammanbindningspunkterna voro i hög grad vexlande, och uttalade önskvärdheten af likformighet härutinnan. Trafikstyrelsen själf anförde, att den gick in på denna sak, och ansåg tidpunkten vara inne att komma med förslag och förklarade, att den, efter revision af gällande afgifter, skulle komma med förslag i frågan. Detta var år 1877. Sedermera har dock icke något förslag afhörts, och det är nu detta, som skrifvelserna innefatta en erinran om och som statsrevisorerna anmärkt. Äfven nu synes Trafikstyrelsen icke vara emot, att något skall göras i den vägen. Trafikstyrelsen yttrar nemligen i sin förklaring, att det är stora svårigheter (och den visar hvilka svårigheter förefinnas), att kunna uppgöra förslag i detta fall, och dessa svårigheter hafva ännu synts Trafikstyrelsen vara af det slag, att den icke kunnat komma till något tillfredsställande resultat, men Trafikstyrelsen säger på samma gång i sin förklaring: "Hvad särskildt beträffade de enskilda jernvägar, som enligt Kongl. Maj:ts nådiga beslut dittills varit befriade från erläggandet af förvaltningsbidrag, kunde visserligen åtskilligt vara att

*Enskilda
jernvägsbo-
lags afgifter
för samtrafik
å statens
jernvägar.
(Forts.)*

andraga, men de tryckta konjunkturer, hvarunder landets jernvägs- trafik arbetade, syntes icke mana till sådan ändring af bestående förhållanden, hvarigenom en enskild jernvägs trafikkostnader skulle ökas".

Det synes således här af, att hufvudsakliga skälet, hvarför icke i detta fall något förslag framkommit, är de tryckta konjunkturerna, som då existerade. Emellertid torde det vara bekant, att konjunkturerna för närvarande förbättrats och att således detta skäl förfallit; och då det är gifvet, att, så vida icke Riksdagen i denna fråga skrifver till Kongl. Maj:t, något förslag icke kommer till stånd, men jag för min del lika med 1877 års komité anser det både önskvärdt och lämpligt, att ett sådant förslag till uppgörelse komme till stånd, får jag anhålla om bifall till hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Tal- mannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan, dels ock afslag derå, fram- ställes propositioner å dessa yrkanden och förklarades proposi- tionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

§ 11.

*Restaura-
tionsbyggnaderna vid sta-
tens jernvägs-
stationer.*

Herr Nordenfelt: Det förhåller sig, tyckes det mig, med denna skrifvelse precis på samma sätt som med den föregående, nemligen att den alldeles icke är nödig, ty det som man begär måtte ske, det sker redan nu. Det är åtminstone icke ådagalagdt, att icke så sker. Vid norra banan hafva privatpersoner uppfört restaurationsbyggnader, der sådana varit af behovet påkallade. Det finnes några få fall vid andra ställen, såsom vid Katrineholm, Hallsberg och Laxå, hvarest man i början af jernvägsbyggnaderna icke lyckades åstadkomma restaurationer på detta sätt och då har staten måst bygga dem. Sedermera hafva de uthyrts till de mest lämplige personer, och hvarje gång det varit fråga om uthyrning har man städse försökt att få högsta möjliga hyra. Men det är naturligt, att man i sådant grannliga fall icke kan taga hvilken krögare som helst, utan att man får lof att taga en ordentlig person, som lagar god mat, ty i annat fall blir allmän- heten lidande. Jag anser derföre, att denna skrifvelse till Kongl. Maj:t skulle komma att innehålla allenast, att Trafikstyrelsen bör fortfara att göra på samma sätt som den gjort förut. Men då det enligt mitt förmenande alldeles icke är lämpligt, att Riksdagen upptager sin och Kongl. Maj:ts tid med sådant, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag

derå, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§ 12.

Utskottets hemställan bifölles.

Utskottets slutliga yttrande.

Lades till handlingarne.

Föredrogs ånyo och biföllos Banko-Utskottets den 3 och 6 Mars bordlagda memorial:

N:o 6, i fråga om afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar;

N:o 7, i fråga om afskrifning ur riksbankskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar; och

N:o 8, med hemställan om afskrifning ur riksbankskontorets i Visby räkenskaper af dess återstående fordran för ett lån med omsättningsrätt.

Föredrogs ånyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 6 och 8 Mars bordlagda Utlåtande N:o 5, i anledning af väckt motion om skärpning af bestämmelserna i Kongl. kungörelsen den 30 Maj 1873, angående hvad iakttagas bör till förekommande af boskapspests och andra smittosamma husdjursjukdomars införande i riket.

Förekommande af boskapspests införande i riket.

Friherre Hochschild: När ett Utskott har hemställt att en motion icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd, är det en temligen otacksam uppgift för motionären att uppträda till samma motions försvar. Också skulle jag icke hafva här begärt ordet, om det rört någon motion, som afsåg nödvändigheten af att ordna något, som berodde på min personliga uppfattning af saken, men jag anser mig verkligen i detta ärende kunna uppträda såsom målsman för det ganska stora antal personer i landet, hvilka icke känna sig fullt tillfredsställda med och fullkomligt tryggade af de nu gällande författningarne i afseende på de försigtighetsmått, som skola iakttagas vid införsel af lefvande nötkreatur i riket. Det torde vara för de flesta af Kammarens ledamöter i friskt minne, hurusom under år 1878 en elakartad smittosam sjukdom utbröt bland nötkreaturen i Tyskland. Det dröjde icke länge innan samma sjukdom visade sig i England och der framkallade en panisk förskräckelse. Denna förskräckelse begag-

Förekommande af boskapspests införande i riket.
(Forts.)

nades måbända af åtskilliga engelska farmers såsom ett medel att skaffa skydd för sin näring, men oafsedt den lilla protektionistiska rörelse, som framkallades af denna smittosamma sjukdom, förefans verkligen en allmän fasa för densammas spridande i England. Detta föranledde åtskilliga petitioner till parlamentet, hvilka slutligen förmådde detsamma att antaga en lag, eller såsom den kallades: "Contagious Diseases Act", hvarigenom förbjöds att till England införa lefvande nötkreatur från främmande länder. Samtidigt medgafs dock åt en komité rättigheten att efter pröfning undantaga från denna lags verkningar de länder, der man ansåg att garantier lemnades mot den befarade smittan. Det lyckades vår regerings och Kongl. Maj:ts beskicknings i England nit och omtanke att äfven åt de förenade rikena skaffa en sådan undantagsförmån. Det skulle således kunna synas som om ingen fara vore för handen och att en motion i det syfte som den förevarande vore öfverflödig, helst om, såsom Utskottet anför, "vederbörande myndigheter i England funnit sig tillfredsställda med de anordningar, som här i riket redan blifvit vidtagna till förekommande af smittosamma husdjurssjukdomars införande och till förhindrande af sådana sjukdomars spridning inom landet". Hade det varit fråga om vederbörande myndigheter i *Sverige*, så är det visst sant: våra myndigheter ansågo allting fullkomligt betryggande. I England har man, tror jag, icke så grundligt tagit reda på alla förhållanden, och i vår lagstiftning finnes åtminstone *en* punkt, som är egnad att ingifva och rättfärdiga den oro, som förefinnes bland kreatursexportörer här i landet. Kongl. Kungörelsen af den 30 Maj 1873 innehåller i 7 § mom. 2 följande ord: "är den främmande ort, hvarifrån djuret ankommit, förklarad smittad af elakartad lungsjuka, mjeltbrand, rots eller springorm eller af koppor, elakartad klöfsjuka eller skabb hos får eller af vattuskräck, skall djuret under nästföljande tre månader antingen å lossnings- eller bestämmelseorten, afskiljdt från andra djur och under iakttagande af lämpliga försigtighetsmått i öfrigt, ställas under tillsyn af veterinär" o. s. v. Utskottet anför i sin motivering för afslag å min motion endast att djuret skall, under ifrågavarande förhållanden, undergå karantän "*å lossningsorten*" och förbigår med tystnad orden: "*eller bestämmelseorten*". Det är dessa ord som jag skulle särskildt önska se utstrukna ur ifrågavarande kungörelse. Jag har sjelf varit vittne till att kreatur blifvit i Sverige landsatta, som kommit från ort, hvilken åtminstone i England ansågs misstänkt eller till och med smittad, och dessa kreatur fingo obehindradt passera förbi kreatur, som i samma ögonblick exporterades till England. Ett sådant förhållande är ovillkorligen egnadt att ingifva verkliga farhågor hos våra kreatursexportörer. Om ett kreatur föres in i riket med föreskrift att det skall undergå karantän, men med rättighet för dess egare att låta detsamma undergå karantänen på bestämmelseorten, som kan vara belägen långt från lossningsorten, får kreaturet tillbringa många dagar här i landet, innan karantänen börjar, då, såsom vi veta, kreatur icke fortskaffas med snälltåg. Om t. ex. kreaturet landsättes i Skåne.

i Malmö och är bestämdt för en jordbrukare i Nerike, får det tillbringa flera dagar på vägen. Ingen garanti finnes då att det hindras från att smitta andra kreatur under vägen. Det är denna punkt som jag skulle önska att Utskottet tagit i betraktande och att Utskottet tillstyrkt bifall till min motion åtminstone i det afseendet att karantän ovilkorligen skall undergå *vid lossningsorten*. Jag skall för öfrigt icke yrka bifall till min motion, men jag ber Kammaren medgifva återremiss till Utskottet i det syfte att i fråga varande ord "*eller bestämelseorten*", eller rättigheten att låta kreaturet undergå karantän på annan plats än lossningsorten måtte ur kungörelsens 7 § mom. 2 varda utstrukna. Jag yrkar återremiss i det syftet.

Förekommande af boskapspests införande i riket.
(Forts.)

Herr Ekström: Den fråga, som i den af Friherre Hochschild afgifna motion gjorts till föremål för behandling, är otvifvelaktigt af stor betydelse för vårt lands jordbrukare och särskildt för dem, hvilka sysselsätta sig med uppfödande af boskapskreatur för export. Utskottet har också egnat den all uppmärksamhet och sökt att, på sätt utlåtandet innehåller, göra sig redo för de förhållanden, hvilka vid frågans bedömande bort komma under öfvervägande. Då emellertid motionären icke funnit sig tillfredsstäld med Utskottets yttrande, utan påyrkat återremiss, utbeder jag mig att få meddela en kort redogörelse för dessa förhållanden och de skäl, som motiverat Utskottets utlåtande.

Då i början af år 1878 boskapspest yppade sig i Hamburg och Altona samt äfven i London, uppstod en icke ringa oro bland befolkningen i England, och regeringen framlade en bill för parlamentet, deruti väsentliga skärpningar föreslogos i den år 1869 utfärdade lagen om smittosamma husdjursjukdomar. I den till följd häraf i Augusti månad antagna "Contagious Diseases Animals Act" stadgades, bland annat, att all främmande boskap, som efter den 1 Januari 1879 anlände till Storbritanien, skulle vara underkastad nedslagtning i ankomsthamnen, så framt ej särskildt undantag från detta stadgande blifvit beviljad det land, hvarifrån boskapen anländt; och borde de regeringar, hvilka önskade utverka ett dylikt undantag för boskap från deras hemland, före den 1 November 1878 derom göra framställning. Härom underrättades Kongl. Maj:ts regering genom härvarande Kongl. storbritaniske minister, hvars meddelande åtföljdes af ett memorandum, deruti begärdes uppgift om de inom Sverige gällande författningar rörande införsel af kreatur, samt om de åtgärder, som vore vidtagna till förekommande af smittosamma kreaturssjukdomars spridande inom landet.

Samtidigt härmed inkom styrelsen för det sydsvenska ångfartygs-aktiebolaget till Kongl. Maj:t med en af Friherre Hochschild jemte några andra personer undertecknad skrift, deruti styrelsen anhöll att Kongl. Maj:t, ånskönt de hos oss i ämnet gällande föreskrifter kunde anses fullt betryggande, likväl måtte anbefalla vidtagandet af sådana åtgärder till förekommande af sjuka eller för sjukdom misstänkta kreaturs *utförsel* från riket, att ett

*Förehom-
mande af bo-
skapspests
införande i
riket.
(Forts.)*

förbud mot införsel i England af boskap från Sverige icke äfven-tyrades.

Med anledning häraf hördes så väl *Medicinalstyrelsen* som *Kommerskollegium* och *Generaltullstyrelsen*, hvilka embetsmyndigheter sammanstående förklarade sig anse att de i gällande förordningar — Kongl. Kungörelsen den 30 Maj 1873 samt Kongl. Förordningen den 19 April 1875 — meddelade föreskrifter till förekommande af boskapspests och andra smittosamma husdjurssjukdomars införande i riket samt till förekommande och hämnande af smittosamma sjukdomars spridande bland husdjuren vore fullt betryggande, samt att fördenskull några särskilda, till allmän efterrättelse gällande åtgärder, utöfver de här i landet redan anbefalda, icke för närvarande vore erforderliga till förekommande af sjukt eller för sjukdom misstänkt kreaturs utförande till England.

Efter det berörde yttranden inkommit, förklarade Kongl. Maj:ten af ångfartygsbolaget gjorda framställning icke till någon åtgärd föranleda; och sedan vederbörande myndigheter i England genom Utrikesdepartementet erhållit del af våra i ämnet gällande stadganden samt funnit desamma nöjaktiga blefvo Sverige och Norge upptagna bland de länder, hvilkas boskap skulle vara tritagen från nedslagtning eller karantän vid ankomst till hamn i England.

Af hvad sålunda förekommit behagade Kammaren finna, att storbritanniska regeringen funnit sig tillfredsstäld med de anordningar, som här i riket blifvit vidtagna till förekommande af smittosamma husdjurssjukdomars införande samt till förhindrande af sådana sjukdomars spridning inom landet; och vid sådant förhållande har Utskottet ansett giltiga skäl icke vara för handen, att, för bevarande af förmånen att utföra lefvande boskap till England, underkasta de i ämnet gällande förordningar någon skärpning.

Till stöd för sitt yrkande om återremiss har motionären nu hänvisat på olämpligheten af det i Kongl. Kungörelsen den 30 Maj 1873, § 7, mom. 2, förekommande stadgande, af innehåll att om den främmande ort, hvarifrån djur ankommit, är förklarad *smittad* af elakartad lungsjuka, mjeltbrand, rots eller springorm eller af koppor, elakartad klöfsjuka eller skabb hos får eller af vattuskräck, skall djuret under nästföljande tre månader ställas under tillsyn af veterinär, antingen å lossnings- eller bestämmelseorten, hvilket stadgande motionären ansett böra sålunda förändras, att berörde behandling alltid skall ega rum å *lossningsorten*, Vidkommande detta förslag torde jag få anmärka, att ett sådant förslag icke återfinnes i den af Friherre Hochschild afgifna motion, hvilken motion väl talar om förbud mot införsel af kreatur från land, som förklarats *smittadt af boskapspest*, men icke om någon åtgärd i afseende på djur, som införas från land, som förklarats *smittadt af annan husdjurssjukdom*. Deremot föreslås i motionen, att kreatur, hvilka till Sverige införas från land, som förklarats *misstänkt för boskapspest eller annan smittosam husdjurssjukdom*, skola undergå karantän å lossningsorten; och får jag härvid an-

märka, att gällande föreskrifter väl stadga, att en ort eller ett distrikt må kunna förklaras misstänkt för smitta af boskapspest, men icke innehålla något derom, att ett distrikt eller en ort må förklaras misstänkt för smitta af annan husdjurssjukdom, i följd hvaraf någon karantän å lossningsorten icke heller kan för sådana fall ifrågakomma eller ega rum; och i fråga om djur, som införas från främmande land eller distrikt, hvilket förklarats misstänkt för smitta af boskapspest, finnas redan i § 6 tillräckligt betryggande försigtighetsmått föreskrifna.

Då motionären i sin framställning åberopat en af Hushållningssällskapet i Kristianstads län hos Kongl. Maj:t förlidne år gjord hemställan angående en mera skärpt kontroll öfver importen och exporten af kreatur, anhåller jag få nämna, att denna hemställan afsåg *dels* att all till Sverige inkommande boskap från länder, hvilka icke hafva tillåtelse att till England införa levande boskap, skulle underkastas karantän, *dels* att all nötboskap, som exporteras, skulle noga besigtigas och bevis deröfver utfärdas af den veterinär, som verkställt besigtningen. Häröfver hördes först *Landbruksakademiens förvaltningskomité*, som i afgifvet underdånigt utlåtande yttrade, att, hvad anginge förslaget om karantän, så, ehuru en bestämmelse härom onekligen skulle ej oväsentligen fördyra och försvåra anskaffande af afvelsdjur från andra länder än Storbritannien, likväl och då sådant numera icke syntes kunna vara af någon betydelse för Sveriges jordbrukare, jemförlig med den säkerhet mot smittosamma husdjurssjukdomars införande, som derigenom skulle vinnas, tvekade icke komitén att förorda den föreslagna åtgärden, som borde utsträckas äfven till får och svin, hvilka jemte nötboskap utgjorde föremål för export från Sverige till England; och borde denna karantän verkställas endast i der-till särskildt anordnade och uteslutande för nämnda ändamål be-gagnade lokaler, hvaremot komitén afstyrkte den föreslagna besigtningen å till utförsel afsedda djur, hvilken besigtning ej kunde anses behöflig, då England icke gjort anspråk på vidtagandet af ett sådant försigtighetsmått. Uti sedermera infordradt yttrande från *Medicinalstyrelsen* anförde bemälde Styrelse, att nu gällande föreskrifter, från hvilka, så vidt till Styrelsens kunskap kommit, några afvikelser icke egt rum, vore fullt betryggande mot smittosamma kreaturssjukdomars införande, icke minst från England, der den elakartade lungsjukan ännu vore gängse; att den af förvaltningskomitén föreslagna karantän å lossningsorten skulle medföra betydliga kostnader och försvåra importen af afvelsdjur; samt att, om någon säkerhet genom karantänen skulle vinnas, olika lokaler måste finnas för hvarje ankommande kreaturssändning, så vida icke de ankommande djuren skola kunna medföra smitta till de redan i karantän befintliga.

Vid ärendets föredragning förklarade Kongl. Maj:t den gjorda framställningen icke böra till någon åtgärd föranleda; och med afseende å hvad jag nu anført, får jag vördsamt yrka bifall till Utskottets utlåtande.

Innan jag slutar anhåller jag dock att få fästa Kammarens

Förekommande af boskapspests införande i riket.
(Forts.)

Förekommande af boskapspests införande i riket.
(Forts.)

uppmärksamhet derpå, huruvida icke ett från Riksdagens sida uttaladt misstroende emot lämpligheten och ändamålsenligheten af de i ämnet nu hos oss gällande föreskrifter just skulle kunna hos den engelska regeringen, hvilken funnit desamma vara af den tillfredsställande beskaffenhet, att omförmälda undantagsförmån på grund deraf blifvit vårt land medgifven, framkalla tvifvel i berörda hänseende och den förmodan att allt icke måtte vara så väl ordnad, som den antagit, samt möjligen leda till en alldeles motsatt verkan, än den motionären åsyftat.

Herr von Möller: Jag har med uppmärksamhet följt den siste ärade talarens föredrag, men kan naturligen icke söka att bemöta honom i *alla* punkterna deraf. Han yttrade emellertid att han trodde att motionärens syfte egentligen har varit att söka betrygga oss för att exporten af lefvande boskap till England skulle kunna omintetgöras derigenom att vederbörande i England möjligen kunde anse de hos oss stadgade försigtighetsmått för icke fullt betryggande. Han upplyste att hvad boskapspesten beträffar ingenting är att anmärka mot våra författningar, men han själf liksom Utskottet måtte hysa den åsigten, att den elakartade lungsjukan är någonting obetydligt. Det heter nemligen i Utskottets betänkande, att "den elakartade lungsjukan endast två gånger uppträdt inom Sverige, nemligen år 1847 i Halland och Skåne, samt år 1856 i Skaraborgs län, båda gångerna införd från Storbritannien, men genom nedslagtning af både sjuka och friska nötkreatur på de egendomar, der sjukdomen uppträdt, snart upphört". Detta är ett misstag af Utskottet. Det är visserligen sant att det är Medicinalstyrelsen som lemnat denna uppgift, hvarpå Utskottet tyckes hafva grundat sitt afslag å ifrågavarande motion, men jag vågar ändock påstå att uppgiften är origtig. Sjukdomen upphörde icke så snart, hvar och en som vid den tiden bodde i Halland kan intyga att den räckte i årtal. Ingen kreatursmarknad fick på lång tid hållas och heia handeln med boskap upphörde inom den provinsen. De djur, som inkommo till Halland, voro länge uppstallade der, innan man hos dem anade en sådan sjukdom. Nu står denna sjukdom, den tuberkulösa lungsjukan, upptagen bland de husdjurssjukdomar, om hvilka uppgifter fyra gånger om året skola lemnas till vederbörande engelska myndigheter, och således anses denna sjukdom icke så obetydlig som Medicinalstyrelsen här tyckes vilja låta påskina, och de kostnader, som deraf tillskyndats såväl staten som den enskilde, torde äfven Medicinalstyrelsen hafva haft i friskt minne, då den nu för andra gången yttrat sig i strid med Kongl. Landtbruksakademiens förvaltningskomité's framställning. Den ärade talaren nämnde äfven att det varit ifrågasatt, huruvida icke en skärpning af dessa lagens bestämmelser möjligen skulle kunna inom England uppväcka den rädslan eller den tanken, att vår lagstiftning i detta ämne är så ofullkomlig och bristfällig, derför att vi själfva önska få den förändrad. Jag tror dock att det engelska folket är allt för praktiskt för att kunna tro något sådant som att, då vi söka att be-

trygga oss mot smittosamma sjukdomars spridande, denna omständighet vore egnad att ingifva en annan nation farhågor, därför att det deraf framgår att vi anse vår lagstiftning något bristfällig. Det bör snarare visa dem, att vi vilja göra hvad vi kunna för att betrygga oss för sjukdomar bland vår boskap. Detta är icke någon så obetydlig sak, då man besinnar att vi årligen exportera omkring 30,000 nötkreatur och 24,000 får och enligt Kongl. Maj:ts beräkning skulle årliga exportvärdet af blott nötkreatur stiga till öfver 7 millioner kronor. Nu har motionären ansett, att endast den förändring af 2 mom. 7 § i 1873 års förordning borde ske, att det bestämdes att karantän skall ske på *lossningsorten*. Det måste väl medgifvas att det är vådligt att hafva det stadgandet, att karantän skall ske *antingen å bestämmeelse- eller å lossningsorten*, ty, om jag skickar djuren på jernväg från lossningsorten och får en särskild vagn för dem, så är det visserligen sant att de då icke gerna kunna sprida någon smitta, men hvem vet huru långt de sedan skola vandra till fots, och hvilken kontroll finnes för att allting göres som *kan* och *bör* göras till förekommande af möjligen befintlig smittas spridande? Man har sagt, att det skulle blifva kostsamt. Ja, det medgifver jag, då tiden skulle vara så lång som 3 månader eller 90 dagar; men hvad gör det, om man också skulle få betala 50 procent mera för frakten af ett djur i följd af dessa försigtighetsmått? Den som har råd och vill skaffa sig afvelsdjur, honom gör det detsamma, om han får betala litet mera, då han derigenom kan anse sig fullkomligt trygg för att, när han inför djuret i sin hjord, hjorden icke blir smittad. Jag skulle därför tro, att denna sak icke är så helt och hållet utan vikt, som Utskottet tyckes hafva antagit, och då nu motionären modifierat sitt förslag derhän, att han blott önskar få denna förändring af mom. 2 i § 7, så vill jag för min del förena mig med honom. Om Utskottet finner att något kan göras, som är mera betryggande än de nuvarande bestämmelserna om karantän, så skall jag visserligen icke hafva något deremot, ty äfven jag har ofta infört djur från utlandet och jag skulle gerna se att jag kunde få dem för billigare pris, men om jag är fullt betryggad för att de icke medföra något smittoämne, så skall jag å andra sidan icke heller sky för den ökade afgift, som kan uppkomma deraf, att karantän sker på lossningsorten. Jag yrkar därför återremiss.

Förekommande af boskapspests införande i riket.
(Forts.)

Friherre von Essen, Fredrik: Efter hvad den siste talaren yttrat har jag icke mycket att tillägga, enär jag fullkomligt delar de åsikter han uttalat. Då han begärde ordet, kunde jag därför hafva afstått från att i denna fråga yttra mig, emedan jag visste att han skulle uttala sig i den rigtning, som vi nu hört honom angifva, nemligen att man bör afstå från den förra delen af motionens innehåll och hufvudsakligen fästa sig vid den senare delen deraf, som afser att få en ändring af mom. 2 § 7 i 1873 års förordning, der det gäller att få stadgadt att karantän måste försiggå å *lossningsorten*. Den siste talaren har också ganska rig-

Förekommande af boskapspests införande i riket.
(Forts.)

tigt framhållit vådan af att låta misstänkta eller sjuka djur föras omkring i landet utan nödiga försigtighetsmått, så att man väl kan säga att detta stadgande icke innebär någon som helst trygghet, utan lika gerna kunde vara borta. Det kan väl vara att det förslagna sättet för karantäns undergående skulle komma att falla sig dyrt, men då det kan hafva inflytande på kreatursstammen i landet och då derigenom kan undvikas att misstankar falla på dem, som exportera boskap, så synes det mig icke vara mera än rätt och billigt att en sådan förändring kommer till stånd. Utskottet har också ganska litet berört den sista och den på samma gång viktigaste delen af motionärens framställning och endast med några få ord sagt, att Utskottet ansett, att detta sätt skulle blifva både tidspillande och dyrt. Ja, det må vara, men den större trygghet, som derigenom kan vinnas, anser jag vara värd någon uppoffring. Jag yrkar därför återremiss lika med den siste arade talaren i den syftning, som af motionären sjelf angifvits.

Friherre Barnekow: Då jag har äran att vara representant för det län, af hvars hushållningssällskaps underdåniga hemställan till Kongl. Maj:t motionären begagnat sig till stöd för sin framställning, så ber jag att med några ord få redogöra för det skäl, som föranlett denna hemställan. Nämnda hushållningssällskap har ansett att då Kongl. Kungörelsen af den 30 Maj 1873 föreskrifver, att kreatur, som införas till Sverige från misstänkt ort utomlands, skola undergå karantän *antingen på lossningsorten eller på bestämmelseorten*, det just är i detta alternativ som en stor risk ligger, och därför har motion blifvit väckt i den riktning, att den förändring måtte vidtagas, att det bestämmes att karantän ovilkorligen skall ega rum på *lossningsorten*, i hvilken önskan jag för min del lifligt instämmer. Utskottet har visserligen såsom skäl för afslag å motionen anført, att England är belåtet med författningen sådan den nu är, och jag tviflar icke derpå, men om vi skulle få dessa bestämmelser skärpta, så bör England väl också vara belåtet och hafva en anledning mindre att utestänga oss från den nu medgifna undantagsförmånen att få dit utföra levande boskapskreatur. Vidare säger Utskottet att, om det blefve beslutadt att karantän icke skulle få ske på annan plats än lossningsorten, detta skulle förorsaka betydlig kostnad och tidspillan; men hvem skulle få vidkännas dessa förökade kostnader, om icke den, som importerade kreatur i landet, och jag hemställer till Herrarne, om icke hvar och en gerna betalar litet mera, i fall han derigenom kan få större trygghet för att smitta icke sprides bland hans kreatur. Här står vidare att man "*utan motsvarande fördelar*" skulle onödigtvis försvåra införsel af kreatur i landet. Jag anser tvärtom att man härigenom skulle kunna vinna en *mycket stor fördel*, ty om vi olyckligtvis skulle få någon svår kreaturssjukdom in i landet, så blefve olägenheterna deraf så ofantligt stora, att de förökade kostnader, som kunde uppstå i följd af den föreslagna förändringen, i jemförelse dermed skulle vara obetydliga. Då nu motionären sjelf har begärt återremiss, så instämmer jag deri i det

syfte, att det enligt mom. 2 af motionärens förslag måtte stadgas, att kreatur, som till Sverige införas från land, som förklarats misstänkt för boskapspest eller annan smittosam husdjurssjukdom, icke må få undergå karantän på annan ort än *lossningsorten*.

Förekommande af boskapspests införande i riket.
(Forts.)

Herr Ekström: Emot den ärade talaren på hallandsbänken, som klandrat Utskottet därför att det icke fäst sin uppmärksamhet vid nödvändigheten för vårt land att skydda sig mot den elakartade lungsjukan, ber jag få erinra, att, jemlikt Kommerskollegii kungörelser, nämnda sjukdom sedan är och dag finnes både i England, Skottland och Irland, samt att sålunda, från synpunkten af angelägenheten att bevara den vårt land medgifna förmån att utföra lefvande boskap till England, det ingalunda lärer vara af något behof påkalladt att, för detta ändamål, vidtaga någon skärpning af de här i riket i ämnet gällande föreskrifter, i syfte att ytterligare skydda oss för nyssnämnda sjukdom.

Hvad angår yrkandet om återremiss, så tillåter jag mig ännu en gång framhålla, att det förslag, hvarpå detta yrkande grundats, alldeles icke återfinnes i den af Utskottet behandlade motionen, hvadan Utskottet icke heller haft någon anledning att derom uttala sig. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets utlåtande.

Grefve Beck-Friis: Min uppfattning är densamma som den siste talarens derutinnan att jag tror, att motionären här sammanblandat två skiljda saker i sin motion: den ena, att kreaturet kommit från främmande ort misstänkt för *boskapspest*, och det andra, att det kommit från ort misstänkt för *annan smittosam husdjurssjukdom*. I förra fallet skall djuret undergå karantän på *lossningsorten*, men i senare fallet *antingen på lossnings- eller bestämelseorten*. Jag tror därför att en återremiss icke kan leda till någon ändring, utan att för det ändamålet måste en ny motion väckas; jag tror nemligen icke att Utskottet kan tolka denna motion så vidsträckt, som den af motionären blifvit tolkad.

För öfrigt får jag fullkomligt instämma i motionärens önskan att denna paragraf måtte ändras, ty det är alldeles orimligt, om man vill hafva nytta af karantänen, att den skall få undergåas hvar som helst, på lossningsorten eller på bestämelseorten. Jag har sjelf sett, huru en transport af kreatur utaf Ayrshirerace gick igenom hela landet ända upp till Ultuna. En annan laddning, som kom till Skåne, spriddes der genom auktion, och hvar ett ett djur skulle sedan undergå karantän på bestämelseorten. Man kan visserligen invända, att det skulle blifva dyrt för en importör, om karantänen skulle ega rum på lossningsorten. Hvad det kan kosta vet jag icke, men kostnaderna blifva icke heller nu små. Jag vill minnas, att en person, som köpte kreatur vid nämnda auktion, fick betala 120 kronor för hvarje besök af veterinären, och det blef mycket dyrt.

Jag skulle vilja föreslå att vi bifalla Utskottets förslag, men att motionären ingifver en ny motion i det syfte, att detta moment i paragrafen måtte få den af honom föreslagna lydelse. Hinder

Förekommande af boshapspests införande i riket.
(Forts.)

för ny motions afgifvande finnes icke i grundlagarne. Det kan väckas motion i denna sak när som helst under riksdagen.

Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag.

Herr Bennich: Då jag har någon erfarenhet om tillkomsten och tillämpningen af ifrågavarande författningar, så ber jag att från denna erfarenhet få äran meddela Herrarne, att, så vidt jag vet, finnes det ingen skrupulösare myndighet i fråga om försigtighetsåtgärder emot spridande af kreaturssjukdomar än Medicinalstyrelsen. Denna styrelse har i sådant hänseende uppställt hinder för samfärdseln i många fall, der det förekommit mig och många med mig vara alldeles öfverflödigt. Sådant är förhållandet särskildt med föreskrifterna i § 7 mom. 2 af 1873 års förordning. I mom. 1 af nämnde paragraf bestämmes, att kreatur icke må införas från land, som är förklaradt smittadt af annan kreaturssjukdom än pest, med mindre än att djuret minst två månader före exporten befunnit sig på frisk ort inom det af sjukdom smittade landet och icke varit i beröring med någon smittad ort. Derjemte skall kreaturet vara åtföljdt af intyg, att det vid exporten blifvit besigtigadt af veterinär och dervid befunnits friskt. Följaktligen skall det hafva åtgått mera än två månader från det att djuret varit i beröring med någon smittad ort inom det land, der sjukdomen var rådande, till dess det hit införes. Nu är således frågan: huru lång är inkubationstiden för smittoämnet hos djuren? Derom måste Medicinalstyrelsen väl antagas ega bättre kännedom än någon annan. Och då Medicinalstyrelsen sagt, att djuret två månader skall hafva varit fritt från all beröring med smittade djur eller med orter, der smittade djur funnits, måne icke just dessa två månader äro bestämda med afseende derpå, att vid den tiden skulle sjukdomen hafva utbrutit, i fall djuret haft sjukdomsämnet hos sig? Jag föreställer mig att man kan gå så långt i försigtighet, att man af ren ömhet skadar både sig och sina medmenniskor, och just det fruktar jag här kan inträffa. Å andra sidan må jag väl medgifva, att karantän på annan ort än lossningsorten innebär en motsägelse, då ju under transporten derifrån till bestämmelseorten djuret kan på ett eller annat sätt komma i beröring med andra djur och meddela dem det smittoämne, som möjligen ligger hos djuret men ännu icke brutit ut. Det synes mig, att detta 2:dra mom. i 7:de §:en, som afser ett ytterligare försigtighetsmått utöfver hvad i 1:sta mom. stadgas, i sjelfva verket är temligen öfverflödigt. Men skall det finnas sådan karantän, fastän djuret redan undergått karantän i det främmande landet under två månader, då torde det vara bäst att den sker på lossningsorten. I det hela förefaller det mig dock, som om Kammaren hade största anledning att helt enkelt bifalla Utskottets förslag.

Friherre Hochschild: Jag har känt mig öfvervældigad af den massa författningar, som jag hört uppläsas här i Kammaren och hvilka jag läst, innan jag väckte min motion; men de tär just emedan en stor del af de personer, hvilkas talan jag tror mig

föra, icke äro nöjda med dessa författningar, som man önskar en förändring af desamma. Att anföra dessa författningar till stöd för yrkandet om afslag å min motion, när det just är dem man klandrar, förefaller mig icke fullt logiskt. Saken är så praktiskt enkel som möjligt. Såsom jag nämnde, då jag först hade ordet, njuta vi i England af undantagsförmån, men det beror på en "committee of the privy council", som består af några få individer, — ja, det beror egentligen på *en* person inom denna komité — att upphäfva den förmån vi nu åtnjuta, i fall denna person anser, att något otillfredsställande finnes i vår lagstiftning uti ifrågavarande afseende. Då vill jag fråga, om vi kunna riskera ett sådant tillstånd, när vår export nått en så stor betydelse, att vi 1878 exporterade öfver 30,000 nötkreatur till ett värde, enligt Kommerskollegii berättelse, af 7 millioner kronor och till ett verkligt värde, skulle jag tro, af 10 millioner, och då en suspension, vore det blott under en veckas tid, skulle åstadkomma kolossala förluster för våra exportörer. Derföre tror jag icke, att en sådan bristfällighet bör kvarstå i vår lagstiftning, som den jag i min motion påpekat, eller den att karantän får undergå på annan ort än lossningsorten. Jag tror icke, att det kan vara på något sätt för oss farligt, att man här väckt denna fråga, jag tror ej, såsom en ärad talare yttrade, att jag genom denna motion kan åstadkomma någon skada, då jag tvärtom sökt göra en nyttig sak. Det kan väl icke anses för farligt, när en lag icke anses fullt tillfredsställande, om lagstiftarne söka att förbättra densamma. Jag yrkar fortfarande återremiss.

Förekommande af boskapspests införande i riket.
(Forts.)

Herr Ekström: Jag har redan från början antydtt, att den fråga, som blifvit af Friherre Hochschild i hans motion behandlad, är af ganska stor betydenhet för en stor del af landets jordbrukare; och om motionen varit affattad i sådana ordalag, att Utskottet kunnat inlåta sig på den fråga, som motionären nu, under yrkande af återremiss, önskar göra till föremål för Utskottets behandling, hade Utskottet naturligtvis deråt egnat behörig uppmärksamhet, ehuru jag nu icke kan säga, i hvilken riktning Utskottets yttrande kunnat komma att gå. Men då ordalagen i motionen icke gifvit Utskottet anledning till ett uttalande om hvad nu blifvit af motionären framhållet såsom erforderligt till be- tryggande deraf, att England icke återkallar den gifna tillåtelsen, så har Utskottet icke heller kunnat derom yttra sig. Jag ber att få uppläsa den ansökan, som år 1878 till Kongl. Maj:t inlemnades af styrelsen för sydsvenska ångfartygsaktiebolaget, hvilken ansökan är undertecknad af, bland andra, Friherre Hochschild. Det heter deruti, att "rättigheten att till England införa lefvande kreatur från Sverige visserligen syntes böra vara tryggad, då vårt fädernesland lyckligtvis är fritt från epidemi bland boskapen och "sådana försigtighetsmått vid inskeppning af kreatur i våra hamnar tillämpas, att de erbjuda all möjlig garanti för kreaturens "friska helsotillstånd, men att de af oss vidtagna och tillämpade "åtgärderna sakna den officiella karakter, som möjligtvis kommer

Förekommande af boskapspests införande i riket. (Forts.) “att af engelska myndigheterna begäras, och på grund häraf komma “att förfela sitt ändamål”.

Jag vet icke, hvilka åtgärder här afses, andra än dem, som äro föreskrifna i allmänna författningar, men de måtte väl icke kunna sägas sakna officiel karaktär. I det utlåtande, som öfver denna ansökning afgafs af Medicinalstyrelsen, äfvensom af Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen, förklarade dessa myndigheter, hvilka haft tillfälle taga kännedom om den engelska “Contagious Diseases Animals Act”, att densamma innehölle just de väsentliga bestämmelser, som finnas i vår lagstiftning, undantagandes den särskilda försigtighetsregel, som engelska regeringen, med anledning af yppad oro för boskapspest, föreskrifvit, att nemligen all införd främmande boskap skulle nedslagtas i ankomsthamnen, så framt ej särskildt undantag medgäfvos. Några särskilda åtgärder i ämnet synas fördenskill icke erforderliga och yrkar jag fortfarande bifall till Utskottets betänkande.

Friherre Barnekow: Då vi här tyckas hafva träffat på en oöfverstiglig mur, som heter *form*, så vill jag instämma med Friherre Beck-Friis och yrka bifall till Utskottets förslag, men vill på samma gång anmoda motionären att inkomma med ny motion, upprättad efter alla konstens regler.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utlåtandet, dels återremiss deraf, framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades med blandade ja och nej; hvar efter proposition på bifall till Utlåtandet förnyades, och sedan dertill svarats många såväl ja som nej, förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas Utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 36;
Nej — 22.

Föredrogos de vid sammanträdet början aflemnade Kongl. propositionerna, af hvilka den första hänvisades till Lag-Utskottet och de två senare till Stats-Utskottet.

Anmälades och bordlades Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 15, i anledning af väckta förslag om ändring i 54 § Ut-sökningslagen;

N:o 16, i anledning af väckt motion om rätt för parter och vittnen uti vissa till häradsrätt instämde mål att på förhand erhålla underrättelse om dagen, då målet vid rätten förekommer;

N:o 17, i anledning af Första Kammarens återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 11, angående väckt motion om ersättning af allmänna medel till vittnen i vissa jagtmål;

N:o 18, i anledning af väckt motion angående upphörande af påföljden af medborgerligt förtroendes förlust för ringare brott, som första gången begås; äfvensom Andra Kammarens protokollsutdrag N:o 101, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållande om upphäfvande, ändring eller uppskof med och förnyad granskning af Kongl. förordningen den 22 November 1878 angående befäl å svenska handelsfartyg.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Friherre <i>Hierta</i>	under 14 dagar från och med den 17 Mars
Herr <i>Räaj</i>	16 " " " 15 "
" <i>G. Peterson</i>	" 14 " " " 16 "
" <i>Bengtsson</i>	" 21 " " " 14 "
" <i>G. Andersson</i>	" 21 " " " 16 "
" <i>O. Olsson</i>	" 21 " " " 16 "
" <i>C. J. Petersson</i>	" 18 " " " 14 "
" <i>Hederstjerna</i>	" 14 " " " 17 "
" <i>Lagerstråle</i>	" 10 " " " 22 "
" <i>von Platen</i>	" 14 " " " 14 "
Grefve <i>Sparre</i>	" 14 " " " 17 "
Herr <i>Wallenius</i>	" 14 " " " 14 "
" <i>O. Persson</i>	" 14 " " " 14 "
" <i>Widmark</i>	" 17 " " " 15 "
Grefve <i>Beck-Friis</i>	" 14 " " " 17 "
Herr <i>von Koch</i>	" 16 " " " 18 "
Friherre <i>Hochschild</i>	" 6 " " " 16 "

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.